

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Millî Değerlerin Öğretimine İlişkin Bakış Açılarının İncelenmesi: Karma Desen Araştırması

Examination of the Perspectives of Preschool Teachers on National Values Teaching: Mixed Pattern Study

Elif TORUN¹, Kübra KANDEMİR²

¹Trabzon Üniversitesi, Fatih Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı, Trabzon, Türkiye
· eliftorun@trabzon.edu.tr · ORCID > 0000-0003-3013-3691

²Kastamonu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı, Kastamonu, Türkiye
· kkandemir1071@gmail.com · ORCID > 0000-0001-7399-2969

Makale Bilgisi/Article Information

Makale Türü/Article Types: Araştırma Makalesi/Research Article

Geliş Tarihi/Received: 17 Mayıs/May 2023

Kabul Tarihi/Accepted: 09 Kasım/November 2023

Yıl/Year: 2024 | **Cilt-Volume:** 43 | **Sayı-Issue:** 1 | **Sayfa/Pages:** 349-396

Atıf/Cite as: Torun, E. & Kandemir, K. "Okul Öncesi Öğretmenlerinin Millî Değerlerin Öğretimine İlişkin Bakış Açılarının İncelenmesi: Karma Desen Araştırması-Examination of the Perspectives of Preschool Teachers on National Values Teaching: Mixed Pattern Study" Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Ondokuz Mayıs University Journal of Faculty of Education, 43(1), June 2024: 349-396.

Sorumlu Yazar/Corresponding Author: Elif TORUN

Yazar Notu/Author Note: Bu makale 20-22 Aralık 2021 IX. Uluslararası Sosyal Bilgiler Eğitimi Sempozyumu'nda sunulan sözlü bildirinin genişletilmiş halidir - This article is an expanded version of the oral presentation at the IXth International Symposium on Social Studies Education dated December 20-22, 2021.

Etik Kurul Beyanı/Ethics Committee Approv: "Araştırma için Trabzon Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'ndan 16.05.2022 tarihli ve E-81614018-000-2200018913 karar sayısı ile etik kurul izni alınmıştır-Ethics committee permission was received for the study from the Scientific Research and Publication Ethics Committee of Trabzon University, dated 16.05.2022 and with decision number E-81614018-000-2200018913."

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN MİLLÎ DEĞERLERİN ÖĞRETİMİNE İLİŞKİN BAKIŞ AÇILARININ İNCELENMESİ: KARMA DESEN ARAŞTIRMASI

ÖZ

Bu araştırmada okul öncesi öğretmenlerinin millî değerlerin öğretimine ilişkin bakış açılarını ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırmada nicel ve nitel desenin bir arada uygulanmasını içeren karma araştırma yaklaşımının açıklayıcı ardışık deseni kullanılmıştır. Araştırma 2019-2020 eğitim öğretim döneminin bahar yarısında yürütülmüştür. Araştırmanın nicel boyutunda random örnekleme yöntemi kullanılarak 480'i kadın, 35'i erkek olmak üzere 515 okul öncesi öğretmeni araştırmaya dahil olmuştur. Araştırmanın nitel boyutunda ise amaçlı örnekleme metodunun maksimum çeşitlilik örnekleme tekniğinden yararlanılarak çalışma grubu 13 kadın, 9 erkek okul öncesi öğretmeninden oluşturulmuştur. Araştırmanın nicel verileri "Millî Değerlerin Öğretimi Tutum Ölçeği" ile nitel verileri ise yarı yapılandırılmış görüşme formu ile yüz yüze ve dijital olarak toplanmıştır. Araştırmanın nicel verileri SPSS programına aktarılarak, bağımsız gruplar t testi ve ANOVA testi kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmadan elde edilen nitel veriler içerik analizi ile incelenerek kod ve temalar oluşturulmuştur. Okul öncesi öğretmenlerinin millî değerler öğretimi tutum puanları cinsiyet bağlamında incelendiğinde, erkek öğretmenler lehine, okul türüne göre incelendiğinde ise özel okulda görev yapan öğretmenler lehine anlamlı bir farkın olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öte yandan öğretmenlerin görev yaptıkları yerleşim birimi ve mesleki kıdem bağlamında millî değerler öğretimi tutum puanları arasında anlamlı farklılığın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Yine öğretmenlerin okul öncesi dönemde millî değer öğretimini gerekli ve önemli gördükleri, değerlerin soyut olması ve öğrencilerin gelişim özellikleri nedeniyle zorluk yaşadıkları araştırmanın sonuçlarındandır. Öğretmenlerin millî değer öğretimine yönelik olumlu tutumlarının olması ve okul öncesi dönemde millî değer öğretimini avantajlı olarak değerlendirmelerine rağmen yöntem konusunda çeşitlilik sağlayamadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Okul öncesi öğretmenleri için millî değer öğretiminde kullanılabilecek yöntem ve tekniklere yönelik destekleyici programlar düzenlenebilir.

Anahtar Sözcükler: Değerler Eğitimi, Millî Değer Öğretimi, Okul Öncesi Öğretmenleri.

EXAMINATION OF THE PERSPECTIVES OF PRESCHOOL TEACHERS ON NATIONAL VALUES TEACHING: MIXED PATTERN STUDY

ABSTRACT

This study aims to reveal the perspectives of preschool teachers on the teaching of national values. This study utilized the explanatory sequential design of the mixed study approach, which included the simultaneous application of quantitative and qualitative designs. The study was carried out in the spring semester of the academic year 2019-2020. In the quantitative dimension of the study, 515 preschool teachers (480 females and 35 males) were included in the study through a random sampling method. In the qualitative dimension of the study, the study group was composed of 13 female and 9 male preschool teachers by using the maximum diversity sampling technique of the purposive sampling method. The quantitative data of the study were collected through the "Attitude Scale of National Values Teaching" and qualitative data were collected face-to-face and digitally with a semi-structured interview form. The quantitative data of the study was transferred to the SPSS program and analyzed using independent groups t-test and ANOVA test. The qualitative data from the study were analyzed through content analysis; codes and themes were created accordingly. On examination of the attitude scores for national values teaching of preschool teachers, a significant difference was found in favor of male teachers in terms of gender, and a significant difference in favor of teachers working in private schools in terms of school type. On the other hand, no significant difference was found between the attitude scores on national values teaching in the context of the place of residence and the professional seniority of the teachers. Again, one of the results of the study was that teachers considered national values teaching necessary and important in the preschool period and that they had difficulties due to the abstractness of the values and the developmental characteristics of the students. It was concluded that although the teachers had positive attitudes towards national values teaching and considered national values teaching advantageous in the preschool period, they could not provide diversity in methods. Supportive programs for methods and techniques that can be used in national values teaching can be organized for preschool teachers.

Keywords: Values Education, National Values Education, Preschool Teachers.

GİRİŞ

Maddeden ibaret olmayan birey; yaşamına yön vermesi, davranışlarını belirlemesi, sosyal ihtiyaçlarını karşılaması için maneviyata ihtiyaç duyar. Değerler de bu anlamda bireyin yaşamına anlam katan ve maneviyatını artıran unsurlardandır. Değerlere ilişkin genel kabul görececek bir tanım üzerinde mutabakat sağlanamamıştır (Çam vd., 2020). Ancak bu konuda yapılan çeşitli tanımlardan hareketle değerlerin, toplum ya da bireyler tarafından benimsenen, onların sosyal ihtiyaçlarını karşılayan, bilinçte yer eden ve davranışlarını yönlendiren olgular olduğu söylenebilir (Özgüven, 1999). Geleneklerimiz içinde bugünümüzden yarınlarımıza uzanmakta olan değerler hayatımızda karşılaştığımız sorunlarla başa çıkmamızı sağlayan gücün kaynaklarıdır ve toplumların geleceklerinin şüphe götürmeyen gerçekleridir (MEB, 2018).

Toplumsal yaşamın temelini oluşturan ve bireyleri bir bütünlük içinde ayakta tutarak hayatımıza anlam katan değerler, sosyal öğrenme yoluyla sonradan edinilen olgulardır. Bu doğrultuda değerler eğitiminin aile ve çevre etkileşimiyle başladığı, formal olarak ise eğitim kurumları aracılığıyla devam ettirildiği söylenebilir (Kozikoğlu, 2018). Temel amaçlarından biri çocukların kişilik özelliklerinin geliştirilmesi ve iyi ahlakla donatılması olan değerler eğitiminde okulların rolü büyüktür (Aydın, 2012). Zira 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nun Türk Millî Eğitiminin Amaçları içerisinde değerler eğitimine vurgu yapılarak millî ve manevi değerleri benimseme, vatan ve millet sevgisi, görev ve sorumluluklar, ahlaki gelişim ve sağlam karakterli olma, özgür düşünce, insan haklarına saygı, kişilik ve teşebbüse değer verme ile mutlu bireyler yetiştirme gibi hususlara değinilmiştir (MEB, 2013). Çünkü güçlü bir toplum inşa etmek için ortak değerleri benimseyen bireyler yetiştirmek gerekir (Yılar ve Tomal, 2021). Bu nedendir ki değerler eğitimi, öğretim programları ve kademelere göre farklılık gösterse de nihayetinde ayırım gözetmeksizin tüm eğitim-öğretim faaliyetleri için ortak bir amaca hizmet etmektedir (Kandemir ve Torun, 2020).

Değerlerin küçük yaşlardan itibaren kazandırılması ve benimsenmesi önem taşıdığından (Bolay, 2007) öğretim kademeleri içinde okul öncesi, değerler eğitimi açısından önemli bir yere sahiptir. Çünkü okul öncesi dönem, değerlere ait bilgilerin oluşturulduğu ilk aşamadır (Balat ve Dağal, 2009). Nitekim değerler eğitimi, okul öncesi eğitime yönelik hazırlanan öğretim programlarında yapılan yönlendirmeler aracılığıyla kendini hissettirmektedir (Aydın ve Akyol Gürler, 2012). 20. yüzyılın sonları ile 21. yüzyılın başlarında bilim ve teknoloji alanında yaşanan baş döndürücü gelişmeler, küreselleşme etkisinin artması ve sosyal medya araçlarının gelişmesiyle birlikte giderek küçülen dünya, özellikle millî değerlerin zayıflamasına ve popüler kültürün etkisinin artmasına zemin hazırlamıştır. Bütün bunlar yeni yetişen nesillere toplumun önem verdiği değerleri kazandırma noktasında birçok

ülkeyi harekete geçirmiştir. Bu nedenle son yıllarda değerleri, öğretim programlarına entegre etmek için daha fazla çaba gösterilmektedir (Yılar ve Karadağ, 2021). Bu bağlamda ülkemizde mevcut halde kullanılan 2013 Okul Öncesi Eğitimi Programında da değerler eğitimine yer verilmiştir. Okul Öncesi Eğitimi Programının Temel İlkeleri bölümünde öğrencilerde dayanışma, hoşgörü, saygı, sevgi, paylaşma ve yardımlaşma gibi değerlerin geliştirilmesi gerektiği belirtilmiş, saygı, güven, kendilerinin ve başkalarının duygularını fark etme gibi davranışlar üzerinden değerler eğitimine yönelik kavram ve uygulamalardan bahsedilmiştir (MEB, 2013). Bunun yanı sıra Programın Temel Özellikleri bölümünde yer alan “*Kültürel ve evrensel değerleri dikkate alır.*” ifadesiyle, çocukların yaşadıkları toplumun değerlerini tanımalarına, kültürel ve evrensel değerleri benimsemeleri ile farklılıklara saygıya ve uyum içinde yaşamaya vurgu yapılmıştır (MEB, 2013, s. 17). Yakından uzağa öğrenme ilkesine bağlı kalarak çocukların önce kültürün getirdiği millî değerleri fark etmesi ve benimsemesi evrensel değerleri daha kolay içselleştirmesini olanaklı kılabilir. Nitekim kültürel unsurlarla şekillenen millî değerler çocukların hayatın olağan akışında karşılaştıkları ancak dikkat çekilmezse anlamlandıramayacakları unsurlardan oluşabilir. Örneğin çocuk İstiklal Marşı okunurken trafiğin akmadığını hayatın durduğunu fark etse de bu durumu anlamlandıramayabilir. Böyle bir durumda değer ile davranış arasında bağlantı kurularak önce millî değerlerin açıklanması daha sonra ise bu durumun evrensel değer boyutu ile ilişkisinin kurulması önemli olabilir.

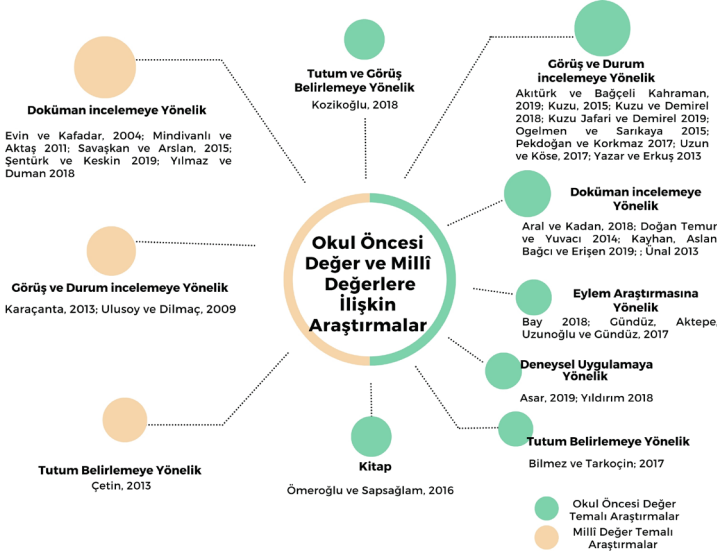
2013 Okul Öncesi Eğitimi Programında değerler eğitimine kazanım ve göstergelerde bütüncül bir şekilde yer verilerek, değerlerin içerikte işlendiği söylenebilir. Aynı zamanda programda belirgin bir biçimde doğrudan değerler eğitimine değinen ifadeler de bulunmaktadır. Örneğin programın “*Bilişsel Gelişimle İlgili Kazanımlar, Göstergeleri ve Açıklamaları*” boyutunun 21. kazanımında bir değer olarak Atatürk verilmiş ve kişilik özellikleri ile çocuk sevgisine dikkat çekilmiştir (MEB, 2013). Bununla birlikte değerler eğitimi program içerisinde “*Sosyal ve Duygusal Gelişimle İlgili Kazanımlar, Göstergeleri ve Açıklamaları*” bölümünde de kendisine yer bularak duyguları açıklama, hak, görev, sorumluluk, farklılıklara saygı, estetik değerler, sanat eserleri ve sorumluluk gibi unsurlar üzerinden verilmeye çalışılmıştır (MEB, 2013).

Öğretmenler, eğitim kurumlarının temel unsurlarından biri olmalarının yanı sıra eğitim programlarının başarıyla uygulanmasında da en fazla sorumluluk sahibi olan kesimdir (Yılar vd., 2022). Nitekim okul öncesi eğitimi programının değerler eğitimi açısından hedeflerine ulaşmasında en önemli görevin öğretmenlere düşüğü söylenebilir. Okul öncesi dönemde öğretmenler aileden sonra çocuklar için önemli bir rol modelidir (Balat, 2012). Bu nedenle öğretmenlerin tutum, davranış, sosyal ve ahlaki eğilimlerinin çocukların değerler eğitimi üzerinde etkili olduğu düşünülebilir. Okul öncesi düzeyde nitelikli değerler eğitiminin yapılmasının ön koşullarından biri öğretmenlerin değerler eğitimine yönelik tutumları ve yeterlikleri-

dir (Doğan Temur ve Yuvacı, 2014; Kozikoğlu; 2018; Pekdoğan ve Korkmaz, 2017; Şen, 2011; Uzun ve Köse, 2017; Weist, 1998). Bu anlamda değerler eğitiminin ve değerlerin gelecek nesillere aktarılmasının başlangıç noktasını oluşturan okul öncesi dönemde çocukların gelişim özelliklerinin dikkate alınarak bireysel, toplumsal ve ahlaki değerlerle bir bütün olarak ele alınması önem taşımaktadır ki çocuk böyle bir eğitimle kendisini ve yaşadığı toplumu anlamlandırabilir (Arıkan, 2011).

Okul öncesi öğretmenlerinin değerler eğitimine ilişkin yetkinliklerinin oluşmasında eğitim fakülteleri lisans programları başat rol üstlenmektedir. 1998 ve 2007 okul öncesi öğretmenliği lisans programları incelendiğinde değerler eğitimine doğrudan yer verilen bir dersin olmadığı görülmektedir (YÖK, 1998; 2007). 2007 programında 4. yarıyılıda okutulan “Matematik Eğitimi” dersi içerisinde matematiğin toplumsal değerler ile ilişkilendirilmesi ve 7. yarıyılıda “Anne Baba Eğitimi” dersi içerisinde ailenin yapısı, değerleri ifadesine yer verilmektedir (YÖK, 2007). Öte yandan 2018 lisans programında ise 6. yarıyılıda “Eğitimde Ahlâk ve Etik” ile 7. yarıyılıda “Karakter ve Değer Eğitimi” adı altında içeriğinde değerler eğitimine yönelik konuların doğrudan verildiği dersler bulunduğu dikkati çekmektedir. Eğitimde Ahlâk ve Etik dersinde özetle konuyla ilgili temel kavramlar, etik türleri, öğretmenlik mesleği ve etik, etik ilkeler, ahlaki/etik sorumluklar ve okulda ahlak/etik eğitimi gibi konular üzerinde durulmaktadır. Karakter ve Değer Eğitimi dersinde ise özetle konuyla ilgili temel kavramlar, karakter gelişimi ve eğitimi, değer türleri ve kaynakları, değerlerin bireysel, toplumsal, kültürel, dini ve ahlaki temelleri, karakter ve değer eğitimi yaklaşım ve uygulamaları ile karakter ve değer eğitiminde rol model olarak öğretmen gibi içeriklere yer verilmiştir (YÖK, 2018). Öte yandan programda değerlere yer verilse de millî değerlerin vurgulanmadığı görülmüştür. Değerler eğitiminde rol modelin öğretmen olması ve içeriği öğretmenin oluşturması akıllara okul öncesi öğretmenlerinin millî değerler eğitimine ilişkin tutum ve görüşlerinin neler olduğu sorularını getirmiştir.

İlgili literatür incelendiğinde okul öncesi eğitimde verilen değerler ve millî değerlere ilişkin birtakım araştırmaların yapıldığı görülmektedir. Bu araştırmalar Şekil 1’de açıklanmıştır:

Şekil 1. Okul Öncesi Değer ve Millî Değerlere İlişkin Araştırmalar

Şekil 1'den de anlaşılacağı üzere okul öncesi eğitimde değerleri konu edinen araştırmaların ön plana çıktığı görülmektedir. Ancak okul öncesi dönemde millî değerlerin öğretimini öğretmenlerin katılımıyla, bütüncül yaklaşımla ve eşzamanlı olarak ele alan araştırmaların sınırlı olduğu dikkati çekmektedir. Bu bağlamda ilgili literatürde okul öncesi eğitimi programının uygulayıcısı olan öğretmenlerin millî değerlerin öğretimine ilişkin bakış açılarını farklı değişkenler aracılığıyla ortaya koyan kapsamlı araştırmalara ulaşılamadığı söylenebilir. Bu durumdan yola çıkılarak araştırmada okul öncesi öğretmenlerinin millî değerlerin öğretimine ilişkin bakış açılarının kapsamlı olarak incelenmesi fikri oluşmuştur. Bu fikirden hareketle araştırmanın amacı okul öncesi öğretmenlerinin millî değerlerin öğretimine ilişkin bakış açılarını ortaya koymak olarak belirlenmiştir. Araştırmada aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Okul öncesi öğretmenlerinin millî değerlerin öğretimine ilişkin tutum puanları nitel ve nicel değişkenler açısından farklılaşmakta mıdır?
2. Okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi dönemde millî değerlerin öğretimine ilişkin görüşleri nelerdir?

Bu araştırma okul öncesi öğretmenlerinin millî değer öğretimine ilişkin tutum ve görüşlerinin belirlenmesi, alanda bulunan eksikliklerin tespit edilmesi ve bu eksikliklerin giderilmesi için öneri sunulması adına fırsat sağlayabilir. Ayrıca bu araştırmanın okul öncesi öğretmenleri ile millî değerlerin öğretimi konusunda ileride yapılacak çalışmalara katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

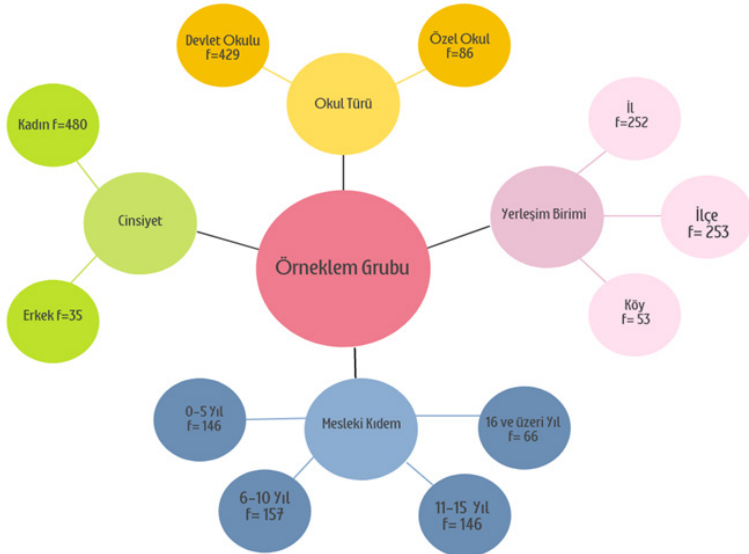
YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Araştırmada nicel ve nitel desenin bir arada kullanılmasını içeren karma araştırma yaklaşımı benimsenmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Tutum ölçeği ile elde edilen verilerin nitel verilerle teyidinin yapılması, detaylandırılması ve açıklanmasının amaçlanması esasına dayanması gibi gerekçelerle bu çalışmada açıklayıcı ardışık desen kullanılmıştır (Cresswell ve Plano Clark, 2007).

Çalışma Grubu

Araştırmanın nicel boyutunda Türkiye genelinde görev yapmakta olan 56.218 okul öncesi öğretmeni arasından 515 kişi rastgele (random) olarak seçilmiş ve öğretmenlere millî değerlerin öğretimine ilişkin tutum ölçeği uygulanmıştır. Araştırmanın örnekleme basit seçkisiz örnekleme tekniği kullanılarak belirlenmiştir. Bu şekilde evredeki tüm bireylerin seçilme olasılığı aynıdır ve herhangi bir bireyin seçiminin diğer bireylerin seçimine etkisi olmamaktadır (Büyüköztürk vd., 2021). “*Millî Eğitim İstatistikleri-Örgün Eğitim 2019-2020*” başlıklı rapora göre (Web-1) 56.218 okul öncesi öğretmeni aktif olarak görev yapmaktadır. Evrenin %95 oranında ve %5 hata payıyla temsil edilebileceği 515 hedef sayısı örnekleme grubu için belirlenmiştir. Araştırmanın örnekleme grubuna ilişkin bilgiler Şekil 2’de verilmiştir:

Şekil 2. Örneklem Grubuna İlişkin Bilgiler

Şekil 2 incelendiğinde araştırmaya 480'i kadın 35'i erkek olmak üzere 515 öğretmen dahil edildiği görülmektedir. Öğretmenlerin 429'u devlet okulu, 86'sı ise özel okulda görev yapmaktadır. Öğretmenlerin, 252'si il, 253'ü ilçe ve 53'ü köy okulunda çalışmaktadır. Öğretmenlerin, 146'sı 0-5, 157'si 6-10, 146'sı 11-15 yıl arasında ve 66'sı ise 16 ve üzeri yılın üstünde mesleki kıdeme sahiptir.

Araştırmanın nitel boyutunda ise amaçlı örnekleme metodunun maksimum çeşitlilik örnekleme tekniğinden yararlanılmıştır. Bu örnekleme tekniği, benzeşik durumların farklı yönleri üzerine mümkün oldukça fazla ve çeşitli bilgi almaya olanak sağlar (Büyüköztürk vd., 2018). Bu araştırmada da nitel verilerin toplanacağı çalışma grubu oluşturulurken, okul öncesi öğretmenlerinin, cinsiyet, görev yaptıkları okul türü ile yerleşim birimi ve mesleki kıdem gibi durumlarını yansıtacak farklı özellikte katılımcı araştırmaya dahil edilmiştir. Bu kapsamda nitel verilerin toplandığı çalışma grubu 2019-2020 eğitim öğretim yılında Erzurum ilinde görev yapmakta olan öğretmenlerden oluşturulmuştur. Çalışma grubuna ait özellikler aşağıda sunulmuştur:

Tablo 1. Katılımcıların Cinsiyetlerine İlişkin Bilgiler

Cinsiyet	N
Kadın	13
Erkek	9
Toplam	22

Tablo 1'de katılımcıların cinsiyetlerine ilişkin bilgiler verilmiştir. Buna göre katılımcıların 13'ü kadın, 9'u erkektir.

Tablo 2. Katılımcıların Görev Yaptıkları Okul Türüne İlişkin Bilgiler

Görev Yapılan Okul Türü	N
Devlet okulu	14
Özel okul	8
Toplam	22

Katılımcıların görev yaptıkları okul türüne ilişkin bilgiler Tablo 2'de ele alınmıştır. Tablodan katılımcıların 14'ünün devlet okulunda 8'inin ise özel okulda görev yaptığı anlaşılmaktadır.

Tablo 3. Katılımcıların Görev Yaptıkları Yerleşim Birimine İlişkin Bilgiler

Görev Yapılan Yerleşim Birimi	N
İl merkezi	13
İlçe merkezi	5
Köy	4
Toplam	22

Tablo 3'te katılımcıların görev yaptıkları yerleşim birimine ilişkin bilgiler açıklanmıştır. Tabloya göre katılımcıların 13'ü il merkezinde, 5'i ilçe merkezinde ve 4'ü ise köyde görev yapmaktadır.

Tablo 4. *Katılımcıların Mesleki Kıdemlerine İlişkin Bilgiler*

Mesleki Kıdem	N
0-5 yıl	11
6-10 yıl	6
11-15 yıl	3
16 yıl ve üzeri	2
Toplam	22

Katılımcıların mesleki kıdemlerine ilişkin bilgiler Tablo 4'te sunulmuştur. Tablodan katılımcıların 11'inin 0-5 yıl, 6'sının 6-10 yıl, 3'ünün 11-15 yıl ve 2'sinin ise 16 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip olduğu görülmektedir.

Veri Toplama Araçları ve Geliştirilmesi

Araştırmanın nicel boyutunda Çetin (2015) tarafından geliştirilen Millî Değerlerin Öğretimi Tutum Ölçeği (MDÖTÖ) kullanılmıştır. Ölçek üzerinde herhangi bir değişiklik yapılmamış ve olduğu gibi uygulanmıştır. Millî Değerlerin Öğretimi Tutum Ölçeği (MDÖTÖ) açılımlı faktör analizine tabi tutularak “değer öğretimini önemseme” ve “değer öğretimini değerli bulma” olmak üzere iki faktörlü yapıdadır. Bu iki faktörlü yapı toplam varyansın %55.74'ünü açıklamaktadır. Ölçek 16 maddeden oluşmaktadır. Bu maddelerin 9'u olumlu iken 7'si olumsuzdur. Ölçeğe ait diğer veriler de X^2/sd : 2.05; RMSEA: .06; NFI: .91; CFI: .95; GFI: .91; RFI: .90; AGFI: .89; SRMR: .04 uyum indekslerinin kabul edilebilir düzeyde olduğunu göstermiştir. Ölçeğin tamamına ait iç tutarlılık değerini gösteren Cronbach Alfa katsayısı $\alpha=.93$ ile yüksek düzeyde güvenilir olarak bulunmuştur (Çetin, 2015).

Araştırmada nitel verileri toplamak amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Katılımcılara konu alanı içinde kısmi özgürlük tanıdığı ve değişilmeyen, fark edilmeyen durumların ortaya çıkmasına zemin hazırladığı için yarı yapılandırılmış görüşme formu, veri toplama aracı olarak tercih edilmiştir (Berg ve Lune, 2015). Form oluşturulurken öncelikle ilgili literatür taranarak konuya ilişkin soru havuzu oluşturulmuştur. İkinci aşamada taslak form oluşturularak sosyal bilgiler, vatandaşlık ve değerler eğitimi alanında çalışmaları bulunan iki uzman görüşleri doğrultusunda sorular tekrar düzenlenmiştir. Sonrasında görüşme formu, dil anlatım ve anlaşılabilirlik yönünden incelenmesi için dil uzmanına gönderilmiştir. Dil uzmanı görüşme formunu uygun bularak formda herhangi bir değişiklik önermemiştir. Hazırlanan görüşme formu; değerler, millî değerler ve okul öncesi dönemde millî değerlerin öğretimi temaları altında birleştirilip 6 sorudan oluştu-

rulmuştur. Hazırlanan formun ön uygulaması 2020 yılının Nisan ayında üç okul öncesi öğretmeni ile gerçekleştirilmiştir. Pilot uygulama sonrasında soruların; dil ve anlaşılabilirliği, araştırma sorularına yanıt oluşturabilme gibi özellikleri üzerinde çıkarım yapılmıştır. Pilot uygulama sonrası gerekli görülmediği için formda değişikliğe gidilmemiştir.

Verilerin Toplanması

Araştırmanın nicel boyutunda 2019-2020 eğitim öğretim yılında Türkiye genelinde görev yapmakta olan 515 okul öncesi öğretmenine “Millî Değerlerin Öğretimine Yönelik Tutum Ölçeği” uygulanmıştır. Ölçek formu dijital ve basılı olmak üzere iki boyutta hazırlanmıştır. Bu kapsamda öncelikle rastgele seçilen okullara gidilerek öğretmenler ile yüz yüze görüşülmüştür. Araştırmanın amacı ve kapsamı hakkında bilgilendirilen öğretmenlerin çalışmaya gönüllü olarak katılmaları talep edilmiştir. Yüz yüze görüşülen öğretmenlere basılı halde bulunan tutum ölçeği uygulanmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerden tutum ölçeğini zümre gruplarıyla paylaşmaları rica edilerek örneklem grubu genişletilmiştir. Kendilerine birebir ulaşma imkânı bulunamayan öğretmenlere, dijital ortamda hazırlanan formun bağlantı adresi gönderilerek ölçek uygulanmıştır. Yeterli örneklem büyüklüğüne ulaşmak amacıyla sosyal medya araçları da kullanılmıştır. Sosyal medya künyesinde okul öncesi öğretmeni olduğunu belirten öğretmenlerle iletişim kurularak, çalışma hakkında bilgi sunulmuştur. Araştırmaya katılmayı kabul eden öğretmenlere tutum ölçeğinin bağlantı adresi gönderilerek öğretmenler çalışmaya dahil edilmiştir.

Araştırmanın nitel verileri 2019-2020 eğitim öğretim yılının bahar döneminde Erzurum ilinde görev yapmakta olan 9 erkek 13 kadın okul öncesi öğretmeni ile Mayıs ayında yapılan görüşmeler ile elde edilmiştir. Görüşme yapılmadan önce öğretmenlere çalışmanın amacı ve çalışma hakkında bilgi verilmiş ve öğretmenlerin katılımcı olmalarında gönüllülük esası aranmıştır. Çalışma grubuna dahil olmak isteyen öğretmenlere görüşmeyi nasıl gerçekleştirmek istedikleri sorulmuş ve görüşme için randevu alınmıştır. Veri toplama süreci ikinci araştırmacı tarafından yaklaşık bir buçuk aylık sürede tamamlanmıştır. Yüz yüze ve telefon ile gerçekleştirilen mülakatlar ortalama 15-20 dakika sürmüş, katılımcıların rızaları dahilinde ses kaydı ve not alınarak görüşmeler kaydedilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmada ölçeğin uygulanması ile elde edilen veriler SPSS programına aktarılarak analiz edilmiştir. Veriler üzerinde öncelikle normallik testi yapılmıştır. Verilerin basıklık ve çarpıklık değerleri incelenerek normallik varsayımının karşılandığı belirlenmiştir. Verilerin normal dağılıma sahip olduğunun belirlenmesinin

ardından değişkenlerin özelliklerine göre bağımsız gruplar t-testi ve ANOVA testi analizi yapılmıştır. Analizlerden elde edilen bulgular tablolaştırılarak sunulmuş ve ilgili tablolar yorumlanarak, tartışılmıştır.

Araştırmada elde edilen nitel veriler ise içerik analizi tekniği ile çözümlenmiştir. Bu analizde toplanan verileri açıklayabilecek kavram ve ilişkilerin ortaya konması amaçlanır (Büyüköztürk vd., 2018). Derin manaların ortaya konulmasının amaçlandığı içerik analizinde ilgili kavramlar bir araya getirilerek kod ve temalar halinde yansıtılır (Yıldırım ve Şimşek 2018). Bu araştırmada da görüşmelerden elde edilen veriler arasında ilişki ve kavramlar arasındaki bağ sunulmak istendiği için içerik analizi tekniği tercih edilmiştir. Mülakattan elde edilen veriler öncelikle transkript edilerek katılımcılara sunulmuştur. Katılımcı teyitlerinin ardından verilerin analizi süreci başlamıştır. Verilerin analizinde iki araştırmacı da rol almıştır. Veriler tekrar-teyit edilebilirliği sağlamak ve veri kaybını önlemek için öncelikle araştırmacılar tarafından ayrı ayrı kodlanmış daha sonra analizler kıyaslanarak görüş birliği sağlanan ve ayrışan kodlar belirlenmiştir. Kıyaslanan kodlar üzerinde büyük oranda görüş birliği sağlandığı belirlenmiştir. Analizler son aşamada iki uzman tarafından incelenmiş, araştırmacı üçgenlemesi (Patton, 2014) yapılmıştır. Uzmanların görüşleri doğrultusunda ayrışılan kodlar üzerinde görüş birliği sağlanarak analiz işlemi tamamlanmıştır. Miles ve Huberman (2015) uzlaşım katsayısı kullanılarak yapılan analizde %85 oranında uzlaşım sağlanmıştır. Elde edilen veriler görselleştirilmiş, bulgular katılımcıların ifadelerinden yapılan doğrudan alıntılarla desteklenmiştir. Etik ilkeler esasınca öğretmenlerin görüşleri kod isimlerle sunulmuştur. Bulgularda yer alan frekans bilgisi görüş sayısı olarak yansıtılmıştır.

Bulgular ve Yorum

Okul öncesi öğretmenlerinin millî değerlerin öğretimine ilişkin bakış açılarının incelendiği bu araştırmada aşağıdaki bulgulara ve yorumlara ulaşılmıştır:

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın birinci sorusunda/alt probleminde okul öncesi öğretmenlerinin millî değerlerin öğretimine ilişkin tutum puanlarının çeşitli değişkenler açısından farklılaşma durumu incelenmiştir. Bu doğrultuda ulaşılan bulgular aşağıda sunulmuştur:

Tablo 5. MDÖTÖ Cinsiyet Değişkeni Bağlamında Bağımsız Gruplar t Testi Analiz Sonuçları

Cinsiyet	n	x	Ss	Sd	t	P
Kadın	480	50,03	4,088	513	-5,640	,000
Erkek	35	54,29	6,662			

Tablo 5'teki analiz sonuçları incelendiğinde millî değer öğretimi tutum ölçeğinden elde edilen puanlar arasında cinsiyet değişkeni bağlamında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir [$t(513)=-5,640$; $p<0,05$]. Anlamlı farklılığın ise araştırmaya katılan erkek öğretmenler lehine olduğu ortalama puan sonuçlarında görülmektedir ($X_{kadın}=50,03$; $X_{erkek}=54,29$). Bu bulgu, millî değer öğretimine ilişkin erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlere göre daha olumlu yaklaşım sergiledikleri şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 6. MDÖTÖ Görev Yapılan Okul Türü Değişkeni Bağlamında Bağımsız Gruplar t Testi Analiz Sonuçları

Görev Yaptığı Okul	n	x	Ss	Sd	t	P
Devlet okulu	429	49,92	4,090	513	-4,655	0,005
Özel okul	86	52,31	5,461			

Tablo 6'daki analiz sonuçları incelendiğinde millî değer öğretimi tutum ölçeğinden elde edilen puanlar arasında öğretmenlerin görev yaptığı okul türü değişkeni bağlamında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir [$t(513)=-4,655$; $p<0,05$]. Anlamlı farklılığın ise araştırmaya katılan özel okulda görev yapan öğretmenler lehine olduğu ortalama puan sonuçlarında görülmektedir ($X_{özel\ okul}=52,31$; $X_{devlet\ okulu}=49,92$). Bu bulgu, millî değer öğretimine ilişkin özel okulda görev yapan öğretmenlerin devlet okulunda görev yapan öğretmenlere göre daha olumlu yaklaşım sergiledikleri şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 7. MDÖTÖ Görev Yapılan Yerleşim Birimi Değişkeni Bağlamında Tek Yönlü Anova Testi Analiz Sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Karelerin Toplamı	df	Karelerin Ortalaması	f	P
Görev yaptığı yerleşim birimi	Gruplar arası	62,800	2	31,400	1,601	,203
	Gruplar içi	10041,693	512	19,663		

Tablo 7'deki analiz sonuçlarına bakıldığında görev yapılan yerleşim birimi değişkeni açısından gruplar arasında anlamlı bir farkın bulunmadığı görülmektedir ($p>.05$ anlamlı farkın olmadığını gösterir).

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmannın ikinci sorusunda/alt probleminde okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi dönemde millî değerlerin öğretimine ilişkin görüşlerine yer verilmiştir. Bu bağlamda ulaşılan bulgular aşağıda açıklanmıştır:

Tablo 8. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Değer ve Millî Değer Kavramına İlişkin Görüşlerinin İçerik Analizi Sonuçları

Görüşler	f
Toplum düzenini sağlayan kurallar	6
Birlik sağlayan kurallar	5
Davranış kalıpları	5
Millî kültürel hazine	4
Nesillere aktarılan temel taşlar	4
Ayırt edici kültürel özellikler	4
Uluslararası ilişkilerde güç veren unsur	3
Toplumunu bir arada tutan güç	2
Milletlere özgü her şey	2
Toplumsal millî varlık için vazgeçilmez unsur	2
Ülkenin tanıtımı	1
Ölçü birimi	1
Toplam	39

Okul öncesi öğretmenlerinin değer ve millî değer kavramına ilişkin görüşleri incelendiğinde 12 farklı olmak üzere 39 görüş dile getirdikleri belirlenmiştir. Öğretmenlerin değer kavramı için çoğunlukla düzen, kural ve davranışlarla ilişkili görüşler dile getirdikleri görülmüştür. Bu konuda en çok dile getirilen görüşlerden biri olan, değerlerin toplum düzenini sağlayan kurallar olduğu yönünde Melike Öğretmen “*Değer, toplumda düzeni sağlayan, insanları bir arada tutan kurallar ve ilkeler bütünüdür.*” ifadesiyle düşüncesini belirtmiştir. Bunun yanı sıra öğretmenlerin, millî değerleri milletlere özgü ve onların devamını sağlayan, birlik bütünlük oluşturan ve nesillere aktarılan bir unsur olarak değerlendirdikleri belirlenmiştir. Bu hususta Emre Öğretmen “*Millî değer, toplumların kendi kültürlerine göre şekillendirdiği unsurlardır, değer verdiği ve önemseydiği şeylerdir*” şeklinde düşüncesini ifade ederken Zehra öğretmen “*Ortak bir toplumun var olması ve yaşaması için millî değerler çok önemli unsurlardır. Bu değerleri toplumumuz sadece benimsemekle kalmamış, nesilden nesile aktarmayı da amaçlamıştır*” ifadesiyle görüşünü dile getirmiştir.

Tablo 9. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Değer ve Millî Değer ile İlişkilendirdikleri Kavramlara İlişkin Görüşlerinin İçerik Analizi Sonuçları

Görüşler	f
Kural	5
Davranış	5
Düşünce	5
Duygu	5
Millet	5
Din	5
Dil	5
Tarih	4
Vatan	4
Bayrak	4
İnanç	2
Hoşgörü	2
Tutum	2
Mutluluk	2
Sağlık	2
Kültür	2
Aile	2
Kıymet	2
Gelenek-görenek	2
Saygı	2
Huzur	2
Sevgi	2
23 Nisan	1
Sanat	1
Yazar	1
Çocukluk	1
Toplam	75

Tablo 10 incelendiğinde öğretmenlerin değer ve millî değerleri 26 farklı olmak üzere 75 kavramla ilişkilendirdiği belirlenmiştir. Bu bağlamda kural, davranış, düşünce, duygu, millet, din, dil kavramları öğretmenler tarafından sıklıkla dile getirilmiş, değer ve millî değer bu kavramlarla ilişkilendirilmiştir. Bu konuda *Âdem Öğretmen*: “Değerlerimiz; dilimiz, dinimiz, bayrağımız, vatanımız ve tarihimizdir” ifadesiyle düşüncesini belirtmiştir. Frekans değeri yüksek olmasa da farklı bir bakış açısı olarak, 23 Nisan, çocukluk, sanat ve yazar kavramlarının da ifade edildiği görül-

müştür. Bu konuda Ahmet Öğretmen “*Millî değer bizim millî bayramlarımızdır. Hayatımda 23 Nisan ilk öğrendiğim millî değerdir*” ifadesiyle görüşünü dile getirmiştir.

Tablo 10. *Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Öncesi Dönemde Millî Değer Öğretiminin Yararlarına İlişkin Görüşlerinin İçerik Analizi Sonuçları*

Görüşler	f
Önemli ve gerekli	7
Kalıcı olur	5
İçselleştirmek kolay olur	5
Kişilik haline getirir	5
Farkındalık ve bilinç oluşturur	5
Korumacılık geliştirir	4
Daha kolay benimser	4
Tutum ve davranışa dönüştürür	4
Saygı geliştirir	3
Yabancı hayranlığını önler	3
Vatandaşlığın temeli atılır	3
Toplumsal yaşayışı anlamlandırır	3
Duyarlı olunan dönem	3
Değerlere ilişkin temeller atılır	2
Toplam	56

Tablo 11 incelendiğinde öğretmenlerin okul öncesi dönemde millî değer öğretiminin yararlarına ilişkin 14 farklı olmak üzere 56 görüş dile getirdiği görülmektedir. Bu bağlamda öğretmenler okul öncesi dönemin çocuklarda değerlere ilişkin bilgilerin temelini oluşturulduğu önemli dönem olduğunu, bu dönemin çocukların daha fazla duyarlı olduğu zaman aralığında bulunduğunu, okul öncesi dönemin ilerisi için bir temel niteliği taşıdığını, okul öncesi dönemde kazanılan davranış ve düşüncelerin çocukların gelecekteki kişilik yapılarını doğrudan etkilediğini, okul öncesi dönemin en önemli basamak olduğunu, çocuk yaşta verilmeye çalışılan bu değerlerin, çocukların değerleri benimsemesinde, kişiliklerinin gelişmesinde, tutum ve davranışlarında, eğilimlerinde en önemli adımı oluşturacağını ifade etmişlerdir. Öte yandan çocukların millî değer bilincine kavuşturulmasıyla beraber bu değerleri daha iyi benimseyecekleri, kendisiyle beraber yaşadığı toplumu anlamlandırabilecekleri, yabancı kültürün etkisi altında kalmadan kendi kültürlerini benimseyip gelecek nesillere aktaracakları, korumacı, saygılı ve daha bilinçli olacakları da öğretmenler tarafından sıklıkla dile getirilen görüşler arasındadır. Öğretmenler çoğunlukla okul öncesi dönemde millî değer öğretimini önemli ve gerekli olarak görmektedir. Bu bağlamda İnci Öğretmen “*Kesinlikle okul öncesinde millî değerler eğitiminin verilmesini önemli ve gerekli buluyorum. Çünkü çocuklar*

küçük yaşlarda tarihin, kültürün, sanatın farkında olur ve onları korur” ifadelerine yer vermiştir. Sıklıkla dile getirilen bir diğer görüş bu dönemde öğrenilenlerin kalıcı olacağı yönündeki ifadelerdir. Bu konuda Derya Öğretmen “Dünyada ne yazık ki millî değerler yavaş yavaş yok olmaktadır. Erken yaşlarda önlemler alınırsa bu değerlerimizin yok olmasının önüne geçilebilir ve öğrenilenler kalıcı hale gelir” ifadeleriyle görüşünü dile getirmiştir.

Tablo 11. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Öncesi Dönemde Millî Değer Öğretiminin Sınırlılıklarına İlişkin Görüşlerinin İçerik Analizi Sonuçları

Görüşler	f
Konuların soyut olması	7
Gelişim ve yaş özellikleri	5
Farklı etkinliklerin yorucu olması	3
Farklı etkinliklerin zaman alması	3
Materyal maliyetinin yüksek olması	2
Verilen değerlerin ailenin değerleriyle uyuşmaması	2
Toplam	22

Öğretmenlerin okul öncesi dönemde millî değer öğretiminin sınırlılıklarına dair 6 farklı olmak üzere 22 görüş dile getirdiği görülmektedir. Bu doğrultuda öğretmenler çoğunlukla, konuların soyut olması ve öğrencilerin gelişim ve yaş özellikleri nedeniyle okul öncesi dönemde millî değerlerin öğretiminin sınırlılık taşıdığını dile getirmiştir. Bu hususta Cem Öğretmen “Millî değerler soyut konulardır, yani elle tutulup da ‘bakın çocuklar bu böyle bir şey’ diyemezsiniz. Dolayısıyla bu değerler çocuklara somutlaştırılarak verilmelidir” sözleriyle düşüncesini açıklamıştır. Öte yandan Buket Öğretmen “Çocukların gelişim özelliklerini dikkate almak gerekiyor, yaşları dolayısıyla anlamakta zorluk çekiyorlar” ve Âdem Öğretmen “Yaş olarak çocukların seviyelerine inmede sıkıntı çıkıyor. Bu konuda hiçbir fikri olmayan çocukları temelden yetiştirmek zaman alıcı ve zordur” ifadeleriyle görüşlerini dile getirmiştir.

Tablo 12. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Millî Değer Öğretiminde Tercih Ettikleri Yöntem ve Tekniklere İlişkin Görüşlerinin İçerik Analizi Sonuçları

Görüşler	f
Oyun	12
Drama	7
Anlatım (hikâye-öykü)	7
Beyin fırtınası	5
Soru-cevap	5

Benzetim	5
Örnek olay	3
Gösterip yaptırma	3
Gösteri	2
Rol oynama	2
Tartışma	1
Toplam	52

Öğretmenlerin millî değer öğretiminde tercih ettikleri yöntem ve teknikler incelendiğinde 11 farklı olmak üzere 52 görüşün dile getirildiği görülmektedir. Öğretmenler millî değer öğretimi için en çok oyun, drama ve anlatımdan yararlandıklarını dile getirmişlerdir. Bu konuda Asuman Öğretmen “Çocuklara çeşitli oyun ortamları ve etkinlikleri hazırlıyorum” ve Derya Öğretmen “Bilgi vermek ve çocukların anlamalarını sağlamak.... millî kültürümüzün ve tarihimizin manevi yönünü ele alırken drama ve gösteri yöntemlerini kullanıyorum” ifadeleriyle görüşlerini dile getirmiştir.

Tablo 13. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Millî Değer Öğretiminin Nasıl Olması Gerektiğine İlişkin Görüşlerinin İçerik Analizi Sonuçları

Görüşler	f
Gerçek yaşamdan hareket edilmeli	7
Farklı etkinlikler ile pekiştirilmeli	5
Bayram, önemli gün ve haftalar kutlanmalı	4
Sevgi ile hareket edilmeli	3
Sık sık tekrar edilmeli	3
Toplam	22

Öğretmenlerin millî değer öğretiminin nasıl olması gerektiğine yönelik görüşleri incelendiğinde 5 farklı olmak üzere 22 görüşün dile getirildiği belirlenmiştir. Öğretmenler bu konuda en çok gerçek yaşamdan hareket edilmesi ve birden fazla etkinliğin yapılması gerektiğine dair görüş dile getirmiştir. Bu bağlamda Sinan Öğretmen “Millî değer öğretiminde gerçek hayatta karşılaşılabilecekleri örneklerden yola çıkarak farkındalık oluşturmayı ve olayları görmelerini sağlamaya çalışıyorum” ifadesiyle görüşünü dile getirmiştir. Öte yandan Zehra Öğretmen “İdeal bir millî değer öğretimi millî bayramlarla ilişkilendirilerek, önemli gün ve haftalarla bağlantılı olarak yapılmalı” ifadesiyle düşüncesini dile getirmiştir.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Okul öncesi öğretmenlerinin millî değerler öğretimi tutum puanları cinsiyet bağlamında incelendiğinde, erkek öğretmenler lehine anlamlı bir farkın olduğu belirlenmiştir. Bu anlamda erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlere kıyasla millî değer öğretimine yönelik daha olumlu tutuma sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmadan elde edilen bu sonucun literatürle paralellik gösterdiği söylenebilir. Nitekim Çetin, (2013) de öğretmen adaylarıyla yürüttüğü çalışmasında erkek öğretmenlerin tutumlarının kadın öğretmenlere kıyasla daha olumlu olduğunu belirtmiştir.

Öğretmenlerin millî değerler öğretimi tutum puanları görev yaptıkları okul türü bağlamında incelendiğinde özel okulda görev yapan öğretmenler lehine anlamlı bir farkın olduğu belirlenmiştir. Bu anlamda özel okulda görev yapan öğretmenlerin devlet okulunda görev yapan öğretmenlere kıyasla millî değer öğretimine yönelik daha olumlu tutuma sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmadan elde edilen bu sonuç, literatürde yer alan benzer araştırmaların sonuçlarıyla farklılık göstermektedir. Güney Gedik (2010) sınıf öğretmenleri ile yaptığı çalışmada, öğretmenlerin tutumlarının görev yaptıkları okul türünden bağımsız olduğunu ve bu anlamda okul türünün öğretmenlerin tutumlarında etkili olmadığı sonucunu paylaşmıştır.

Öğretmenlerin millî değerler öğretimi tutum puanları görev yaptıkları yerleşim birimi bağlamında incelendiğinde anlamlı bir farkın olmadığı dolayısıyla tutumların görev yapılan yerleşim birimine göre değişmediği sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretmenlerin millî değerler öğretimi tutum puanları mesleki tecrübe bağlamında incelendiğinde farklı mesleki kıdemleri yansıtan gruplar arasında anlamlı farklılığın olmadığı belirlenmiştir. Bu anlamda öğretmenlerin millî değer öğretimine yönelik tutumlarının mesleki kıdemden bağımsız olarak şekillendiği sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen bu sonuç literatürde yer alan benzer çalışmaların sonuçlarıyla farklılık göstermektedir. Nitekim Yaşaroğlu (2014) sınıf öğretmenlerinin değerler eğitime yönelik tutumlarını çeşitli değişkenler açısından incelediği çalışmasında, sınıf öğretmenlerinin değerler eğitime yönelik tutumlarının kıdem değişkenine göre farklılaştığı sonucunu paylaşmıştır. Bu durumun sebebi çalışılan örneklem grubunun özellikleri ile ilgili olabilir.

Okul öncesi öğretmenlerinin değer ve millî değer kavramına ilişkin görüşleri incelendiğinde öğretmenlerin değerleri çoğunlukla düzen, kural ve davranış kılıpları olarak gördüğü sonucuna ulaşılmıştır. Öte yandan öğretmenlerin değer ve millî değerlerle ilişkilendirdikleri kavramların çoğunlukla değer kavramı tanımlanırken kullanılan ifadelerden oluşması nedeniyle öğretmenlerin ezber bilgilerden hareket ettikleri fikri oluşmuştur. Dile getirilen ilişkili kavramların öğretmenler

tarafından sığ kullanıldığı ve öğretmenlerin farklı kavramlarla ilişki kuramadıkları tespit edilmiştir. Kavramların sığ kullanılması ve ilişkilendirmenin az olmasının sebebi millî değerler kavramının kapsamını bilmemelerinden kaynaklanacağı gibi, bazı değerleri millî değer olarak görmemelerinden de kaynaklanabilir. Her iki durum da katılımcıların değer ve millî değerlerle ilgili zihinsel yapılarının zayıf olduğunun göstergesi olabilir. Nitekim Thornberg (2008) de çalışmasında öğretmenlerin değer eğitimini bilinçsiz olarak yürüttüğü sonucunu paylaşmıştır.

Okul öncesi dönemde millî değer öğretiminin yararları konusunda öğretmenlerin hepsinin okul öncesi dönemde millî değer öğretimine olumlu yaklaştığı ve okul öncesi millî değer öğretimini önemli ve gerekli gördükleri çalışmadan elde edilen sonuçlardır. Bu sonuç literatürdeki benzer çalışmaların sonuçlarıyla paralellik göstermektedir. Bu bağlamda Erkuş (2012), Karakaş (2015) ve Uzun ve Köse (2017)'nin çalışmalarıyla, bu çalışmanın sonuçlarının aynı doğrultuda olduğu söylenebilir. Bu bağlamda söz konusu çalışmalarda da değerlerin okul öncesi dönemde öğretilmeye başlanması kritik bir öneme sahip olduğu vurgulanmaktadır. Öğretmenlerin okul öncesi dönemde millî değer öğretiminin yararları konusunda özellikle yaş grubu nedeniyle daha kalıcı ve etkili olacağını düşündükleri için önemli ve gerekli gördükleri söylenebilir. Ayrıca yararlı olarak yapılan değerlendirmelerin frekans ve tema çokluğundan yola çıkılarak öğretmenlerin okul öncesi dönemde millî değer öğretimini çoğunlukla yararlı olarak değerlendirdikleri söylenebilir. Bu bağlamda öğretmenlerin, öğrencilerin yaş özelliklerinin farkında olarak okul öncesi dönemde millî değer öğretimine önem verdikleri söylenebilir. Nitekim bu sonuç literatürde yer alan erken yaşlardaki öğrenmelerin sonraki dönemlere daha kolay aktarıldığı bilgisinin öğretmenler tarafından farkında olunduğunu göstermektedir (Akto ve Akto, 2020).

Öğretmenlerin okul öncesi dönemde millî değer öğretiminin sınırlılıkları konusunda özellikle konuların soyutluğu ve öğrencilerin gelişim özellikleri nedeniyle her ifadenin somutlaştırılması ihtiyacının değerler eğitiminde karşılaşılan genel bir zorluk olduğunu gördükleri çalışmadan tespit edilmiştir. Bu sonucun literatürle aynı doğrultuda olduğu söylenebilir. Nitekim Erkuş (2012), Karakaş (2015) ve Uzun ve Köse (2017) tarafından yapılan çalışmalarda da değerlerin soyut olmasına vurgu yapılarak küçük yaş gruplarında zorluk yaşandığı belirtilmiştir. Soyut unsurların somutlaştırılarak öğrencilere kazandırılması değerler eğitiminin başarıya ulaşmasındaki önemi (Uzun ve Köse, 2017) düşünülünce öğretmenlerin de bu konuda farkındalıklarının olduğu sonucuna ulaştırmıştır. Öte yandan öğretmenlerin okul öncesi dönemde millî değer öğretiminin sınırlılıkları konusunda gerçekçi çıkarımlarda buldukları da söylenebilir.

Öğretmenler millî değer öğretiminde en çok oyun ve dramaya yer vermekle beraber farklı tekniklerden de yararlanmaktadır. Öğretmenlerin en çok oyun ve dramayı tercih etmelerinde lisans öğrenimlerinde drama özelinde ders almaları

(YÖK, 2018), oyunun ise drama tekniklerinden biri olması (Güven, 2012) nedeniyle bu konuda geniş bilgiye sahip olmalarıyla ve yaş grubuna göre bu yöntem-tekniklerin birçok avantaj sağladığının farkında olmalarıyla ilişkili olabilir. Bu sonucun yanı sıra öğretmenlerin genellikle öğrenciyi aktifleştirici yöntem ve teknikleri tercih etmekle beraber yeterli yöntem ve teknik bilgisine sahip olmadıkları söylenebilir. Birçok farklı yöntem ve teknik bulunmasına rağmen öğretmenlerin az sayıda yöntem-teknik dille getirmeleri nedeniyle bu sonuca ulaşılmıştır. Bu durumun sebebi okul öncesi programında değerler eğitiminin ayrı bir alan olarak ele alınmaması olabilir. Oysa programlarda değerler eğitiminin ayrı olarak, etkinlik örnekleriyle ele alınması ve yine programlardaki kazanımların değerlerle doğrudan ilişkili olarak sunulmasının da değerler eğitimi kolaylaştırabileceği (Yiğittir ve Kaymakçı; 2012) ve zengin etkinlikler sunabileceği bilinmektedir. Öğretmenlerin tercih ettikleri yöntem ve tekniklerin ise literatürdeki çalışmalarla paralellik gösterdiği söylenebilir. Bu bağlamda Baydar (2009), Sağlam ve Genç (2015) araştırmalarında açıklama ve anlatma ve soru cevap tekniği, Schaefer (2012) ve Thompson (2011) hikaye yöntemi, Ogelman ve Sarıkaya (2015) etkinlikler, Pekdoğan ve Korkmaz (2017) beyin fırtınası, hikâye kartları, oyun, Uzun ve Köse (2017) drama etkinlikleri, resmi kurum ve kuruluşlara yönelik geziler, Akto ve Akto (2017) eğitici oyunlar, hikaye, soru-cevap, drama ve tartışma, Karakaş (2015) ve Sapsağlam ve Ömeroğlu (2015) drama etkinliklerinden öğretmenlerin değer ve millî değer öğretiminde yararlandıkları yöntem ve teknikler olduğunu paylaşmıştır. Bu anlamda öğretmenlerin millî değer öğretiminde kullandıkları yöntem ve tekniklerin literatürdeki benzer çalışmalarla aynı doğrultuda olduğu söylenebilir.

Öğretmenlerin millî değer eğitiminin nasıl olması gerektiğine yönelik görüşleri incelendiğinde çoğunlukla gerçek yaşam vurgusu ve birden fazla etkinliğin yapılmasını gerekli gördükleri belirlenmiştir. Elde edilen sonucun bir önceki sonuç ile zıtlık taşıdığı söylenebilir. Bu anlamda öğretmenlerin ideal millî değer öğretiminde birden fazla etkinliğe yer verilmesi gerektiğini düşünmelerine rağmen derslerinde az sayıda etkinliğe yer verdikleri belirlenmiştir. Bu sonuç öğretmenlerin millî değer eğitiminde olması gerekenin farkında oldukları ancak uygulamaya koyamadıklarını göstermektedir. Bu ise öğretmenlerin ifade ettikleri düşüncelerini alanda uygulayamadıkları sonucuna işaret etmektedir. Öte yandan gerçekçi hayat vurgusu, öğretmenlerin öğretim ilkeleri bilgisine dair farkındalıklarının olduğunu göstermektedir. Nitekim gerçek hayat ile bağlantının kurulması öğretim ilkelerinden biri olup kalıcı ve anlamlı öğrenmenin gerçekleştirilmesi adına önem taşımaktadır. Yine öğretmenlerin önemli gün ve haftalarla bağlantılı olarak millî değer eğitiminin yapılmasını önermesi de gerçek hayat ile bağlantı kurma ile ilişkili bir görüş olarak ele alınabilir. Aladağ (2012), Çengelci (2010) ve Gürdoğan Bayır vd., (2016) yaptıkları çalışmada öğretmenlerin değerler eğitimi belirli gün ve haftalarla ilişkilendirerek yürüttüklerini belirtirken öte yandan Thornberg (2008) öğretmenlerin değerler eğitimi öğrencilerin günlük yaşantıları bağlamında ele

aldıklarını vurgulamıştır. Bu anlamda elde edilen bu sonucun literatürle paralel olduğu söylenebilir.

Çalışmadan elde edilen nihai sonuç olarak millî değer öğretimi tutum ölçeği ile mülakattan elde edilen sonuçların birbirini desteklediği söylenebilir. Bu bağlamda öğretmenlerin millî değer öğretimine ilişkin olumlu tutuma sahip oldukları ve okul öncesi dönemde millî değer öğretimini avantajlı gördükleri için derslerinde millî değer öğretimine yer verdikleri söylenebilir. Öte yandan öğretmenlerin çoğunlukla millî değer öğretimine ilişkin olumlu tutuma sahip olmalarına karşın değer ve millî değer kavramına ilişkin sığ kavram ilişkisi kurdukları söylenebilir. Bu durum ise öğretmenlerin millî değer öğretiminde yeterli olmamalarına sebep olabilir. Yine öğretmenlerin millî değer öğretimine ilişkin olumlu tutumlarının olması ve okul öncesi dönemde millî değer öğretimini avantajlı olarak değerlendirmelerine rağmen yöntem konusunda çeşitlilik sağlayamamaları belirlenmiştir. Bu durum öğretmenlerin millî değer öğretimine ilişkin duyuşsal olarak hazır olmalarına karşın bilişsel olarak yeterli düzeyde olmayabilecekleri fikrini oluşturmuştur.

Öneriler

- Okul öncesi lisans programına değerler eğitimi ile ilgili dersler eklenebilir.
- Sahada aktif faaliyette bulunan okul öncesi öğretmenleri için destekleyici değer eğitimi programları düzenlenebilir.
- Okul öncesi öğretmenleri için millî değer öğretiminde kullanılacak yöntem ve tekniklere yönelik destekleyici programlar düzenlenebilir.

Yazar Katkı Oranları

Çalışmanın Tasarlanması: ET(%50), KK(%50)

Veri Toplanması: ET(%50), KK(%50)

Veri Analizi: ET(%50), KK(%50)

Makalenin Yazımı: ET(%50), KK(%50)

Makalenin Gönderimi ve Revizyonu: ET(%50), KK(%50)

KAYNAKÇA

- Akıtürk, H. K. & Bağçeli Kahraman, P. (2019). Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Değerler Eğitimine Yönelik Görüşleri. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 17(38), 267-294. DOI: 10.34234/ded.563493.
- Akto, A. & Akto, S. (2017). Okul Öncesi Değerler Eğitiminde Kullanılan Yöntem ve Teknikler (Nitel Bir Araştırma). *E-Şarkiyat İlimi Araştırmaları Dergisi*, 9(2), 1074-1095.
- Akto, A. & Akto, S. (2020). Erken Çocukluk ve Değerler Eğitimi. *Journal of International Social Research*, 13(74), 326-340.
- Aladağ, S. (2012). İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretiminde Değer Eğitimi Yaklaşımlarının Öğrencilerin Sorumluluk Değerini Bilişsel Düzeyde Kazanmalarına Etkisi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 16(161), 123.
- Aral, N. & Kadan, G. (2018). 2013 Okul Öncesi Eğitim Programının Değerler Eğitimi Bağlamında İncelenmesi. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 2(1), 113-131.
- Arıkan, A. (2011). Değerler Eğitiminin Tanımı, Önemi ve Kapsamı. A. Arıkan (Ed.). *Okul Öncesi Dönemde Değerler Eğitimi* (s. 1-26) içinde. Anadolu Üniversitesi Web Ofset Tesisi.
- Asar, H. (2019). *Okul Öncesi Değerler Eğitimi Programının 5-6 Yaş Çocuklarının Sosyal Duygusal Uyum ve Değer Düzeyleri Üzerine Etkisi* [Yüksek Lisans Tezi]. Pamukkale Üniversitesi.
- Aydın, M. Z. & Akyol Gürler, Ş. (2012). *Okulda Değerler Eğitimi*. Nobel Yayınları.
- Aydın, M. Z. (2012). *Ailede Ahlak Eğitimi*. Timaş Yayınları.
- Balat, G. U. & Dağal, A. B. (2009). *Okul Öncesi Dönemde Değerler Eğitimi Etkinlikleri*. Kök Yayıncılık.
- Balat, G. U. (2012). Okul Öncesinde Değerler Eğitimi (Birinci Bölüm). Balat, G. U. (Ed.). *Okul Öncesinde Değerler Eğitimi ve Etkinlik Örnekleri* (s. 2-36) içinde. Pegem Akademi.
- Bay, D. N. (2018). Okul Öncesi Eğitimde Bir Kültür Aktarımı: Millî Oyunlar. *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 9(2), 82-104.
- Baydar, P. (2009). İlköğretim Beşinci Sınıf Sosyal Bilgiler Programında Belirlenen Değerlerin Kazanım Düzeyleri ve Bu Süreçte Yaşanılan Sorunların Değerlendirilmesi [Yüksek Lisans Tezi]. Çukurova Üniversitesi.
- Berg, B. L. & Lune, H. (2015). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (Hasan Aydın Çev. Ed.). Eğitim Yayınevi.
- Bilmez, B. & Tarkoçin, S. (2017). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Değerler Eğitimine Yönelik Algılarının İncelenmesi (Bingöl İli Örneği). *Bingöl Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 113-128.
- Bolay, S. H. (2007). Değerlerimiz ve Günlük Hayat. *Değerler Eğitimi Merkezi Dergisi*, 1(1), 12-19.
- Büyükköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2018). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (24. Baskı). Pegem Akademi.
- Büyükköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2021). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (30. Baskı). Pegem Akademi.
- Creswell, J. W. & Plano Clark, V. L. (2007). *Designing and Conducting Mixed Methods Research*. London: Sage Publication.
- Çam, İ. D., Yılar, M. B. & Ünal, O. (2020). Son Dönem Osmanlı ve Güncel Ders Kitaplarında Tasarruf Değeri. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39(3) 100. Yıl Eğitim Sempozyumu Özel Sayı, 350-374.
- Çengelci, T. (2010). İlköğretim Beşinci Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Değer Eğitiminin Gerçekleştirilmesine İlişkin Bir Durum Çalışması [Doktora Tezi]. Anadolu Üniversitesi.
- Çetin, Ş. (2013). Öğretmen Adaylarının Millî Değerlerin Öğretimine Yönelik Tutumlarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume*, 8(8), 1733-1743.
- Çetin, Ş. (2015). Millî Değerlerin Öğretimine Yönelik Tutum Ölçeği: Geçerlik ve Güvenilirlik Çalışması. *Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume*, 10(11), 447-460.
- Doğan Temur, Ö. & Yuvacı, Z. (2014). Okul Öncesi Değerler Eğitimi Uygulayan Okullardan Seçilen Değerlerin ve Etkinliklerin İncelenmesi. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(1), 122-149.
- Erkuş, S. (2012). *Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Öncesi Eğitim Programındaki Değerler Eğitimine İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Dicle Üniversitesi.
- Evin, İ. & Kafadar, O. (2004). İlköğretim Sosyal Bilgiler Programının ve Ders Kitaplarının Ulusal ve Evrensel Değerler Yönünden İçerik Çözümlemesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(3), 293-304.
- Gündüz, M., Aktepe, V., Uzunoğlu, H. & Gündüz, D. D. (2017). Okul Öncesi Dönemdeki Çocuklara Eğitsel Oyunlar Yoluyla Kazandırılan Değerler. *MSKU Eğitim Fakültesi Dergisi*, ISSN 2148-6999, 4(1), 62-70.
- Güney Gedik, E. (2010). *Sınıf Öğretmenlerinin Değer Yönelimlerinin ve Öğrencilerine Aktarmak İstedikleri Değerlerin İncelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Zonguldak Karaelmas Üniversitesi.
- Gürdoğan Bayır, Ö., Çengelci Köse, T. & Deveci, H. (2016). Sınıf Öğretmeni Adaylarına Göre İlkokullarda Değer Eğitimi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi* (KEFAD), 17(3), 317-339.

- Güven, A. (2012). İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Türkçe Derslerinde Drama Yönteminin Kullanımı Üzerine Nitel Bir Çalışma. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 1(2), 52-62.
- Kandemir, K. & Torun, E. (2020). İstiklal Marşı'nın Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda Yer Alan Değerler Açısından İncelenmesi. *Uluslararası Sosyal Bilgilerde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 4(2), 267-284.
- Karaçanta, H. (2013). Üniversite Öğrencilerinin Millî Değerlere Yönelik Metaforları. *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(2), 107-114.
- Karakaş, H. (2015, Nisan). *Değerler Eğitimi Etkinliklerinin Okul Öncesi Öğretmenlerine Göre Değerlendirilmesi (Nitel Bir Çalışma)*. Düünden Bugüne Türkiye'de Beceri, Ahlak ve Değerler Eğitimi Uluslararası Sempozyumu, Bartın.
- Kayhan, E., Aslan Bağcı, Ö. & Erişen, Y. (2019). Sıbyan Mektepleri ile Okul Öncesi Öğretim Programlarında Değerler Eğitimi. İlköğretim Online, 18(3), 990-1013.
- Kozikoğlu, İ. (2018). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Değerler Eğitimine İlişkin Tutum ve Görüşlerinin İncelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 7(4), 2698-2720.
- Kuzu Jafari, K. & Demirel, M. (2019). Okul Öncesi Öğretmenlerin Değerler Eğitimi Hakkındaki Görüşleri. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 4(1), 13-35.
- Kuzu, K. & Demirel, M. (2018). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Değerler Eğitimi ile İlgili Sınıf İçi Uygulamalarının Karşılaştırılmasına Yönelik Bir Durum Çalışması. *Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(2), 811-835.
- Kuzu, K. (2015). *Okul Öncesi Öğretmenlerinin Değerler Eğitimi Hakkındaki Görüşleri ve Bu Görüşlerin Sınıf İçi Uygulamalara Yansımaları* [Yüksek Lisans Tezi]. Uludağ Üniversitesi.
- MEB (2013). *Okul Öncesi Eğitim Programı, Temel Eğitim Genel Müdürlüğü*. MEB.
- MEB (2018). *Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 4,5,6 ve 7 Sınıflar)*. MEB.
- MEB (2020). *Millî Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2019/20*, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Miles, B. M. & Huberman, A. M. (2015). *Nitel Veri Analizi* (S. Akbaba Altun & A. Ersoy Çev. Ed.). Pegem Akademi.
- Mindivanlı, E. & Aktaş, E. (2011). Sosyal Bilgiler 6. Sınıf Müfredatında Yer Alan Millî ve Evrensel Değerler. *Bayburt Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1-II), 79-85.
- Ogelman, H. G. & Sarıkaya, H. E. (2015). Okul Öncesi Eğitimi Öğretmenlerinin Değerler Eğitimi Konusundaki Görüşleri (Denizli İli Örneği). *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29, 81-100.
- Ömeroğlu, E. & Sapsağlam, Ö. (2016). *Okul Öncesi Dönemde Karakter ve Değerler Eğitimi: Teoriden Uygulamaya*. Pegem Akademi.
- Özgülven, İ. E. (1999). *Psikolojik Testler*. PDREM Yayınları.
- Patton. M. Q. (2014). *Nitel Araştırma ve Değerlendirme Yöntemleri* (M. Bütün & S. Beşir Demir Çev. Ed.). Pegem Akademi.
- Pekdoğan, S. & Korkmaz, H. İ. (2017). Okul Öncesi Eğitime Devam Eden 5-6 Yaş Çocuklarına Verilen Değerler Eğitimi İlişkin Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(37), 59-72.
- Sağlam, E. & Genç, S. Z. (2015). İlkokul 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Programında Belirlenen Değerlerin Kazanım Düzeyleri. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 4(4), 1708-1728.
- Sapsağlam, Ö. & Ömeroğlu, E. (2015). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Eğitim Programlarında Değerler Eğitimine Yer Verme Düzeylerinin Belirlenmesi. *International Journal of Eurasia Social Sciences*, 6(21), 244-264.
- Savaşkan, V. & Arslan, M. A. (2015). Kimlik Oluşturmada Millî ve Manevi Değerlerin Türk Edebiyatı Program ve Ders Kitaplarındaki Yeri. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 363-374.
- Schaefer, M. P. (2012). *Determining Methods for Teaching Character Education in Elementary Schools* [Unpublished PhD Thesis]. Northcentral University, Arizona.
- Şen, M. (2011). Okul Öncesi Dönem Değerler Eğitiminde Öğretmenin ve Okulun Rolü. A. Arıkan (Ed.). *Okul Öncesi Dönemde Değerler Eğitimi* (s. 123-147) içinde. Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Şentürk, Ş. & Keskin, A. (2019). Rafadan Tayfa Çizgi Filminin Millî ve Evrensel Değerler Açısından Değerlendirilmesi. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20, 1-15.
- Thompson, M. (2011). Developing Moral Values in Children: Observations From A Preschool. *Ife Psychologia*, 19(2), 394-411.
- Thornberg, R. (2008). The lack of professional knowledge in values education. *Teaching and Teacher Education*, 24(7), 1791-1798.
- Ulusoy, K. & Dilmaç, B. (2009). Ağır Düzeyde Zihinsel Öğrenme Yetersizliği (Öğretilebilir Düzeyde) Olan Çocukların Tarih Konularından Millî Değerleri Öğrenme Süreci ile İlgili Bir Çalışma. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(2), 120-135.
- Uzun, M. & Köse, A. (2017). Okul Öncesi Eğitimde Değerler Eğitiminin Uygulanmasına Yönelik Öğretmen Görüşleri. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(23), 305-338.

- Ünal, A. (2013). Sosyal Değerlerin Çocuğa Aktarılmasında Aile ve Okul Öncesi Eğitimin Yeri "Kırgızistan Örneği". *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(3), 87-108.
- Weist, L. R. (1998). Using Immersion To Shake Up Pre-Service Teachers' Views About Cultural Differences. *Journal of Teacher Education*, 49(5), 358-365.
- Yaşaroğlu, C. (2014). Sınıf Öğretmenlerinin Değerler Eğitimi Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 27, 503-515.
- Yazar, T. & Erkuş, S. (2013). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Öncesi Eğitim Programındaki Değerler Eğitimi İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20, 196-211.
- Yılar, M. B. & Karadağ, Y. (2021). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının 2018 Öğretim Programındaki Değerlere İlişkin Hiyerarşileri, Gereklere ve Önerileri. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 43, 476-505.
- Yılar, M.B., Karadağ, Y., Ünal, H. & Örtten, H. (2022). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Duyarlılık Değerine İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10(19), 433-453.
- Yılar, M. B. & Tomal, N. (2021). Sosyal Bilgiler Dersi ve Yenilenen Ders Öğretim Programı. A. Uzunöz ve V. Aktepe (Ed.). *Özel Öğretim Yöntemleri-Cilt 2* (3. Baskı) İçinde (s. 1-42). Pegem Akademi Yayıncılık
- Yıldırım, A. & Şimşek H. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (11. Baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, A. (2018). *6 Yaş Okul Öncesi Çocuklarına Yönelik Cesaret Temelli Değerler Eğitimi Uygulamalarının Etkililiği* [Yüksek Lisans Tezi]. Sabahattin Zaim Üniversitesi.
- Yılmaz, M. & Duman, T. (2018). TRT Çocuk Dergisi'nde Millî Bir Değer Olarak "Vatan-Vatanseverlik" Değeri. İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 7(2), 639-657.
- Yiğittir, S. & Kaymakçı, S. (2012). Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Uygulama Kılavuzu'nda Yer Alan Etkinliklerin Değer Eğitimi Yaklaşımları Açısından İncelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 13(2), 49-73.
- Yükseköğretim Kurulu (YÖK). (1998). Ankara. Eğitim Fakültesi Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları. <https://www.yok.gov.tr/Documents/Yayinlar/Yayinlarimiz/egitimfakultesi-ogretmen-yetistirme-lisans-programlari-mart-1998.pdf>
- Yükseköğretim Kurulu (YÖK). (2007). Eğitim Fakültesi Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları. <https://www.yok.gov.tr/Documents/Yayinlar/Yayinlarimiz/egitim-fakultesi-ogretmenyetistirme-lisans-programlari-haziran-2007.pdf>
- Yükseköğretim Kurulu (YÖK). (2018). Okul Öncesi Öğretmenliği Lisans Programı. https://www.yok.gov.tr/Documents/Kurumsal/egitim_ogretim_dairesi/Yeni-Ogretmen-Yetistirme-Lisans-Programlari/Okul_Once-si_Ogretmenligi_Lisans_Programi.pdf.

EXAMINATION OF THE PERSPECTIVES OF PRESCHOOL TEACHERS ON NATIONAL VALUES TEACHING: MIXED PATTERN STUDY

ABSTRACT

This study aims to reveal the perspectives of preschool teachers on the teaching of national values. This study utilized the explanatory sequential design of the mixed study approach, which included the simultaneous application of quantitative and qualitative designs. The study was carried out in the spring semester of the academic year 2019-2020. In the quantitative dimension of the study, 515 preschool teachers (480 females and 35 males) were included in the study through a random sampling method. In the qualitative dimension of the study, the study group was composed of 13 female and 9 male preschool teachers by using the maximum diversity sampling technique of the purposive sampling method. The quantitative data of the study were collected through the "Attitude Scale of National Values Teaching" and qualitative data were collected face-to-face and digitally with a semi-structured interview form. The quantitative data of the study was transferred to the SPSS program and analyzed using independent groups t-test and ANOVA test. The qualitative data from the study were analyzed through content analysis; codes and themes were created accordingly. On examination of the attitude scores for national values teaching of preschool teachers, a significant difference was found in favor of male teachers in terms of gender, and a significant difference in favor of teachers working in private schools in terms of school type. On the other hand, no significant difference was found between the attitude scores on national values teaching in the context of the place of residence and the professional seniority of the teachers. Again, one of the results of the study was that teachers considered national values teaching necessary and important in the preschool period and that they had difficulties due to the abstractness of the values and the developmental characteristics of the students. It was concluded that although the teachers had positive attitudes towards national values teaching and considered national values teaching advantageous in the preschool period, they could not provide diversity in methods. Supportive programs for methods and techniques that can be used in national values teaching can be organized for preschool teachers.

Keywords: Values Education, National Values Education, Preschool Teachers.

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN MİLLÎ DEĞERLERİN ÖĞRETİMİNE İLİŞKİN BAKIŞ AÇILARININ İNCELENMESİ: KARMA DESEN ARAŞTIRMASI

ÖZ

Bu araştırmada okul öncesi öğretmenlerinin millî değerlerin öğretimine ilişkin bakış açılarını ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırmada nicel ve nitel desenin bir arada uygulanmasını içeren karma araştırma yaklaşımının açıklayıcı ardışık deseni kullanılmıştır. Araştırma 2019-2020 eğitim öğretim döneminin bahar yarısında yürütülmüştür. Araştırmanın nicel boyutunda random örnekleme yöntemi kullanılarak 480'i kadın, 35'i erkek olmak üzere 515 okul öncesi öğretmeni araştırmaya dahil olmuştur. Araştırmanın nitel boyutunda ise amaçlı örnekleme metodunun maksimum çeşitlilik örnekleme tekniğinden yararlanılarak çalışma grubu 13 kadın, 9 erkek okul öncesi öğretmeninden oluşturulmuştur. Araştırmanın nicel verileri "Millî Değerlerin Öğretimi Tutum Ölçeği" ile nitel verileri ise yarı yapılandırılmış görüşme formu ile yüz yüze ve dijital olarak toplanmıştır. Araştırmanın nicel verileri SPSS programına aktararak, bağımsız gruplar t testi ve ANOVA testi kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmadan elde edilen nitel veriler içerik analizi ile incelenerek kod ve temalar oluşturulmuştur. Okul öncesi öğretmenlerinin millî değerler öğretimi tutum puanları cinsiyet bağlamında incelendiğinde, erkek öğretmenler lehine, okul türüne göre incelendiğinde ise özel okulda görev yapan öğretmenler lehine anlamlı bir farkın olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öte yandan öğretmenlerin görev yaptıkları yerleşim birimi ve mesleki kıdem bağlamında millî değerler öğretimi tutum puanları arasında anlamlı farklılığın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Yine öğretmenlerin okul öncesi dönemde millî değer öğretimini gerekli ve önemli gördükleri, değerlerin soyut olması ve öğrencilerin gelişim özellikleri nedeniyle zorluk yaşadıkları araştırmanın sonuçlarındandır. Öğretmenlerin millî değer öğretimine yönelik olumlu tutumlarının olması ve okul öncesi dönemde millî değer öğretimini avantajlı olarak değerlendirmelerine rağmen yöntem konusunda çeşitlilik sağlayamadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Okul öncesi öğretmenleri için millî değer öğretiminde kullanılabilecek yöntem ve tekniklere yönelik destekleyici programlar düzenlenebilir.

Anahtar Sözcükler: Değerler Eğitimi, Millî Değer Öğretimi, Okul Öncesi Öğretmenleri.

INTRODUCTION

An individual, who is far beyond matter, needs spirituality to direct their life, determine their behavior, and meet their social needs. In this sense, values are among the elements that add meaning to an individual's life and increase their spirituality. There is no agreement on a generally accepted definition of values (Çam et al., 2020). However, based on various definitions, values can be stated to be phenomena that are adopted by society or individuals, meet their social needs, take place in consciousness, and consequently direct their behavior (Özgüven, 1999). The values that extend from our present to our future within our traditions are the sources of power that enable us to cope with the problems in our daily lives and are the undoubted realities of the future of societies (MEB, 2018).

Values, which form the basis of social life and add meaning to our lives by keeping individuals as a whole, are facts that are subsequently acquired through social learning. In this regard, values education can be stated to begin with the interaction of family and environment and is continued formally through educational institutions (Kozikoğlu, 2018). Schools, one of the main purposes of which is to develop children's personality traits and equip them with good moralities, have a great role in values education (Aydın, 2012). Within the purposes of Turkish Basic Law of National Education No. 1739, issues such as values education, embracement of national and spiritual values, love of homeland and nation, duties and responsibilities, moral development and strong character, free thought, respect for human rights, valuing personality and initiative, and raising happy individuals were emphasized (MEB, 2013). Because in order to build a strong society, it is necessary to raise individuals who embrace common values (Yılar and Tomal, 2021). For this reason, although the values education varies according to curriculum and levels, it indiscriminately serves a common purpose for all educational and training activities (Kandemir and Torun, 2020).

Due to the importance of providing and adopting values from an early age (Bolay, 2007), preschool has an important place in terms of values education among the education levels, because the preschool period is the first stage in forming knowledge about values (Balat and Dağal, 2009). Actually, values education manifests itself through the guidance in the curriculum prepared for preschool education (Aydın and Akyol Gürler, 2012). Remarkable developments in the field of science and technology in the late 20th and early 21st centuries, the increasing effect of globalization, and the ever-shrinking world with the development of social media have provided a basis for the weakening of national values and the increase of the influence of popular culture. These have stimulated many countries to provide new generations with the values to which society attaches importance. Therefore, in recent years, more efforts have been made to integrate values into the

curriculum (Yılar and Karadağ, 2021). In this context, values education is included in the 2013 Preschool Education Program currently used in our country. It is stated in the Basic Principles of the Preschool Education Program that students should develop values such as solidarity, tolerance, respect, love, sharing, and cooperation, and additionally, concepts and practices for values education are mentioned through behaviors such as respect, trust, self-awareness and awareness of others' feelings (MEB, 2013). In addition, the expression “*Considers cultural and universal values*” emphasizes that children should recognize the values of their society, embrace cultural and universal values, respect differences, and live in harmony (MEB, 2013, p. 17). Based on the principle of learning from near and far, children's first awareness and adoption of the national values of their culture may facilitate their internalization of universal values. In that, national values shaped by cultural elements consist of elements that children may encounter in their daily lives but cannot understand unless attention is drawn to them. For example, although the child realizes that traffic is not moving and life stands still during the National Anthem, he may not be able to make sense of this situation. In such a case, it may be important to first explain the national value by establishing a connection between value and behavior and then to establish a relationship between this situation and its universal value dimension.

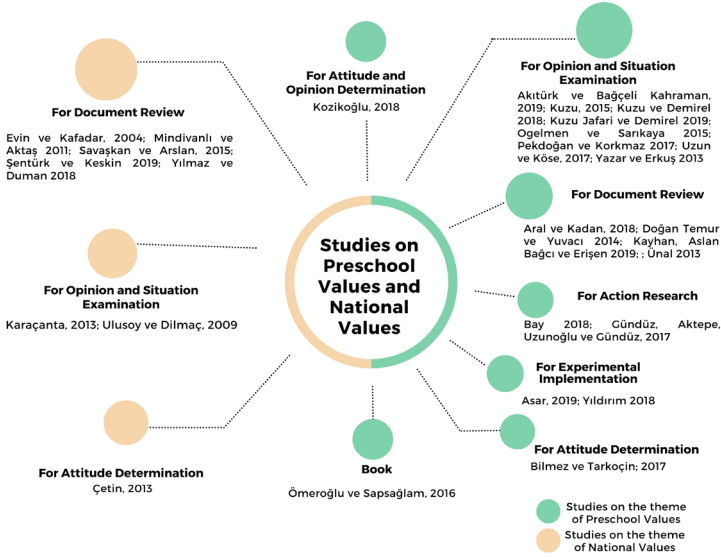
It can be expressed that in the 2013 Preschool Education Program, values have been included in the values education content by including the achievements and indicators holistically. Moreover, there are explicit statements in the program that directly refer to values education. For example, in the 21st achievement of the “*Achievements, Indicators, and Explanations Related to Cognitive Development*” dimension of the program, Atatürk has been included as a value and attention has been drawn to his personality traits and love for children (MEB, 2013). In addition, he has been included in the values education in the “*Gains, Indicators, and Explanations Related to Social and Emotional Development*” section of the program and has been explained through elements such as explaining emotions, rights, duties, responsibilities, respect for differences, aesthetic values, works of art, and responsibility (MEB, 2013).

Teachers, in addition to being one of the basic elements of educational institutions, are also the most responsible people for the successful implementation of educational programs (Yılar et al., 2022). As a matter of fact, the most important task in achieving the goals of the preschool education program in terms of values education can be stated to fall on teachers. In the preschool period, teachers are important role models for children after the family (Balat, 2012). For this reason, teachers' attitudes, behaviors, social, and moral tendencies can be considered to have an impact on children's values education. One of the prerequisites for providing qualified values education at the preschool level is teachers' attitudes and competencies toward values education (Doğan Temur and Yuvacı, 2014; Kozikoğ-

lu; 2018; Pekdoğan and Korkmaz, 2017; Şen, 2011; Uzun and Köse, 2017; Weist, 1998). In this context, it is important to consider the developmental characteristics of children in the preschool period, the starting point of values education and transferring values to future generations, and also to consider these developmental characteristics as a whole with individual, social, and moral values so that the child can make sense of himself and his society with such education (Arıkan, 2011).

Undergraduate programs of education faculties play a leading role in developing the competencies of preschool teachers regarding values education. On examination of the 1998 and 2007 preschool teaching undergraduate programs, no course that directly includes values education has been encountered (YÖK, 1998; 2007). In the 2007 program, the association of mathematics with social values is included in the “Mathematics Education” course taught in the 4th semester, and the expression of family structure and values is included in the “Parent Education” course in the 7th semester (YÖK, 2007). On the other hand, it is noteworthy that there are courses called “Morality and Ethics in Education” in the 6th semester and “Character and Value Education” in the 7th semester of the 2018 undergraduate program, in which the subjects related to values education are directly covered. The Morals and Ethics in Education course focuses on topics such as basic concepts related to the subject, types of ethics, teaching profession and ethics, ethical principles, moral/ethical responsibilities, and moral/ethics education at school. The Character and Value Education course covers the basic concepts on the subject, character development and education, types, and sources of values, individual, social, cultural, religious, and moral foundations of values, character and value education approaches and practices, and the teacher as a role model in character and value education (YÖK, 2018). On the other hand, despite the inclusion of values in the program, no emphasis on national values has been detected. The fact that the teacher is the role model in values education and that the teacher creates the content has brought to mind the questions of what the attitudes and opinions of preschool teachers are regarding the teaching of national values.

In a literature review, several studies on the values and national values in preschool education have been found. These studies are described in Figure 1:

Figure 1. Studies on Preschool Values and National Values

As can be seen from Figure 1, studies on values in preschool education stand out. However, there are limited studies that have teacher participation, have a holistic approach, and are simultaneously handled on national values teaching in the preschool period. In this context, it can be concluded that the relevant literature does not provide comprehensive studies revealing the perspectives of teachers, the practitioners of the preschool education program, regarding the teaching of national values through different variables. Based on this fact, the idea of the study is to comprehensively examine the perspectives of preschool teachers on national values teaching. Based on this idea, the study aims to reveal the perspectives of preschool teachers on national values teaching. The study has sought answers to the following questions:

1. Do preschool teachers have differentiating attitude scores towards national values teaching according to qualitative and quantitative variables?
2. What are the opinions of preschool teachers about national values teaching in the preschool period?

This study may provide an opportunity to determine the attitudes and opinions of preschool teachers regarding national values teaching, to identify the deficiencies in the field, and to make suggestions to eliminate such deficiencies. It is also thought that this study may contribute to future studies on national values teaching with preschool teachers.

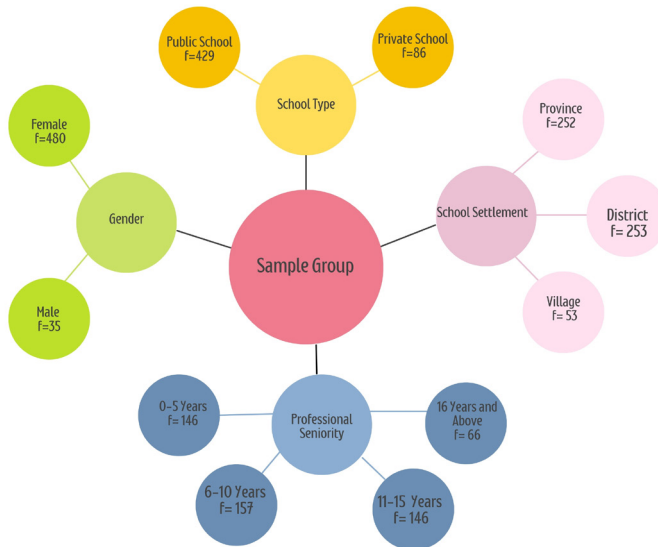
METHOD

Study Model

A mixed study approach, which included the simultaneous use of quantitative and qualitative designs, was adopted in the study (Yıldırım and Şimşek, 2018). The explanatory sequential design was used in this study for the purposes of confirming, elaborating, and explaining the data obtained with the attitude scale with qualitative data (Cresswell and Plano Clark, 2007).

Study Group

In the quantitative dimension of the study, 515 people were randomly selected among 56,218 preschool teachers working throughout Turkey and an attitude scale regarding national values teaching was applied to these teachers. The sample of the study was determined using a simple random sampling technique. Thus, all individuals in the sample had the same probability of selection and the selection of any individual did not affect the selection of others (Büyüköztürk et al., 2021). According to the report titled “*National Education Statistics - Formal Education 2019-2020*” (Web-1), there are 56,218 actively working preschool teachers. A target number of 515, at which the universe could be represented at a rate of 95% and with a margin of error of 5%, was determined for the sample group. Information about the sample group of the study is presented in Figure 2:

Figure 2. Information about the Sample Group

On examination of Figure 2, 515 teachers, 480 of whom are females and 35 of whom are males, were included in the study. 429 teachers worked in public schools and 86 teachers worked in private schools. 252 teachers worked in provincial schools, 253 in district schools, and 53 in village schools. 146 teachers had 0-5 years of professional seniority, 157 had 6-10 years of seniority, 146 had 11-15 years of seniority, and 66 had 16 or more years of professional seniority.

In the qualitative dimension of the study, the maximum diversity sampling technique among the purposeful sampling methods was used. This sampling technique allows for obtaining as much and diverse information as possible on different aspects of similar situations (Büyükoztürk et al., 2018). In this study, while creating the study group for collecting qualitative data, participants with different characteristics, such as gender, school type, school settlement, and professional seniority, were included in the study. In this context, the study group for collecting qualitative data was composed of teachers working in Erzurum in the academic year 2019-2020. The study group characteristics are presented below:

Table 1. Gender information of the participants

Gender	n
Female	13
Male	9
Total	22

Table 1 presents the information about the gender of the participants. Accordingly, 13 of the participants are females and 9 are males.

Table 2. Information on the School Type of Participants

Assigned School Type	n
Public school	14
Private school	8
Total	22

Information about the school type where the participants worked is presented in Table 2. It is understood from the table that 14 participants worked in public schools and 8 worked in private schools.

Table 3. Information about the school settlements of the participants

Assigned School Settlement	n
City center	13
District center	5
Village	4
Total	22

Information about the assigned school settlement of the participants is presented in Table 3. According to the table, 13 participants worked in the city center, 5 in the district center, and 4 in the village.

Table 4. Information about the Professional Seniority of the Participants

Professional Seniority	n
0-5 years	11
6-10 years	6
11-15 years	3
Over 16 years	2
Total	22

Information on the professional seniority of the participants is presented in Table 4. It can be seen from the table that 11 participants had 0-5 years of professional seniority, 6 had 6-10 years of seniority, 3 had 11-15 years of seniority, and 2 had 16 years or more professional seniority.

Data Collection Tools and Development

In the quantitative dimension of the study, the Attitude Scale of National Values Teaching (ASNVT) developed by Çetin (2015) was used. No changes were made to the scale and it was applied as is. The Attitude Scale of National Values Teaching (ASNVT) was subjected to exploratory factor analysis and had a two-factor structure: “caring value teaching” and “valuing value teaching.” This two-factor structure explained 55.74% of the total variance. The scale consisted of 16 items. While 9 of these items were positive, 7 were negative. Other data of the scale indicated that fit indices of χ^2/sd : 2.05; RMSEA: .06; NFI: .91; CFI: .95; GFI: .91; RFI: .90; AGFI: .89; SRMR: .04 were at acceptable levels. Cronbach’s Alpha coefficient, which indicates the internal consistency value of the entire scale, was found to be highly reliable with $\alpha = .93$ (Çetin, 2015).

A semi-structured interview form was used to collect qualitative data in the study. The semi-structured interview form was preferred as a data collection tool as it provides participants with partial freedom within the subject area and paves the way for the emergence of unmentioned and unnoticed situations (Berg and Lune, 2015). While creating the form, a pool of questions on the subject was created by first reviewing the relevant literature. In the second stage, a draft form was created and the questions were rearranged in line with the opinions of two experts who worked in the fields of social studies, citizenship, and values education. Afterward, the interview form was sent to a linguist to be examined in terms of language expressions and understandability. The linguist found the interview form appropriate

and did not suggest any changes in the form. The interview form was composed of 6 questions by combining the themes of values, national values, and national values taught in the preschool period. The preliminary application of the prepared form was carried out with three preschool teachers in April 2020. After the pilot application, the questions were examined in terms of language and its features such as comprehensibility and ability to answer the same. No changes were made to the form as it was not deemed necessary after the pilot application.

Data Collection

In the quantitative dimension of the study, the “Attitude Scale of National Values Teaching” was applied to 515 preschool teachers working across Turkey in the academic year 2019-2020. The scale form was prepared in two dimensions, i.e., digital and printed. In this context, first of all, randomly selected schools were visited and face-to-face interviews were conducted with the teachers. The teachers were informed about the purpose and scope of the study and their voluntary participation was requested. The printed attitude scale was applied to the teachers interviewed face-to-face. The sample group was expanded by asking the participant teachers to share the attitude scale with their teacher groups. The scale was applied by sending the link address of the digitally prepared form to teachers who did not have the opportunity to reach them in person. Social media tools were also used to reach a sufficient sample size. Information about the study was provided by contacting teachers who stated that they were preschool teachers on their social media accounts. The link address of the attitude scale was sent to the teachers who agreed to participate in the study and these teachers were included in the study.

The qualitative data of the study were obtained through interviews held in May with 9 male and 13 female preschool teachers working in Erzurum in the spring semester of the academic year 2019-2020. Before the interview, teachers were informed about the purpose and nature of the study. The principle of voluntarism was sought in teachers’ participation. Teachers who wanted to be included in the study group were asked how they would like to conduct the interview and an appointment was made for the interview. The data collection process was completed by the second researcher in approximately 1.5 months. Interviews were conducted face-to-face and by phone and lasted an average of 15-20 minutes, and the interviews were recorded by voice recording and note-taking, with the consent of the participants.

Data Analysis

The data obtained through the application of the scale was analyzed by transferring the data to the SPSS program. A normality test was first performed on the

data. By examining the kurtosis and skewness values of the data, the normality assumption was determined to be met. After the data was determined to have a normal distribution, independent groups t-test, and ANOVA test analysis were performed according to the characteristics of the variables. The findings from the analyses were presented in tables and these tables were interpreted and discussed.

The qualitative data obtained in the study were analyzed using the content analysis technique. In this analysis, it was aimed to reveal the concepts and relationships that can explain the collected data (Büyüköztürk et al., 2018). In the content analysis, which aimed to reveal deep meanings, relevant concepts were brought together and reflected as codes and themes (Yıldırım and Şimşek 2018). The content analysis technique was preferred in this study because a connection was tried to be established between the data from the interviews and the concepts. The data from the interviews were first transcribed and presented to the participants. The data analysis process started after participant confirmations. Two researchers took part in the data analysis as well. In order to ensure re-confirmability and prevent data loss, the data were first coded separately by the researchers, and then the analyses were compared, and consequently, consensus and divergent codes were determined. A high degree of consensus was determined on the compared codes. At the final stage, the analyses were examined by two experts, and researcher triangulation (Patton, 2014) was performed. The analysis process was completed by reaching a consensus on the codes separated in line with the opinions of the experts. An 85% agreement was achieved in the analysis using the Miles and Huberman (2015) consensus coefficient. The resulting data was visualized and the findings were supported with direct quotes from the participants' statements. Based on ethical principles, teachers' opinions were presented with code names. The frequency information in the findings was reflected in the number of opinions.

Findings and Interpretation

In this study, which examined the perspectives of preschool teachers on national values teaching, the following findings and comments were reached:

Findings and Results of the First Sub-Problem

In the first question/sub-problem of the study, the differentiation of the attitude scores of the preschool teachers towards national values teaching in terms of various variables was examined. The findings are presented below:

Table 5. Independent Groups T-test Analysis Results in the Context of ASNVT Gender Variable

Gender	n	x	Sd	Sd	t	P
Female	480	50,03	4,088	513	-5,640	,000
Male	35	54,29	6,662			

On examination of the analysis results in Table 5, a statistically significant difference was seen between the scores from the attitude scale of national values teaching in the context of the gender variable [$t(513)=-5.640$; $p<0.05$]. The average score results indicate that the significant difference is in favor of the male participant teachers ($X_{\text{female}}=50.03$; $X_{\text{male}}=54.29$). This finding can be interpreted as the more positive approach of male teachers to national values teaching than female teachers.

Table 6. Independent Groups T-test Analysis Results in the Context of ASNVT Assigned School Type Variable

School Type	n	x	Sd	Sd	t	P
Public school	429	49,92	4,090	513	-4,655	0,005
Private school	86	52,31	5,461			

On examination of the analysis results in Table 6, a statistically significant difference was seen between the scores from the attitude scale of national values teaching in the context of the variable of assigned school type of teachers [$t(513)=-4.655$; $p<0.05$]. The average score results indicate that the significant difference is in favor of the teachers working in private schools ($X_{\text{private school}}=52.31$; $X_{\text{public school}}=49.92$). This finding can be interpreted as the more positive approach of the teachers working in private schools to national values teaching than the teachers working in public schools.

Table 7. One-Way Anova Test Analysis Results in the Context of the ASNVT Assigned School Settlement Variable

	Source of Variance	Sum of Squares	df	Mean of Squares	f	p
Assigned school settlement	Intergroup	62,800	2	31,400	1,601	,203
	Intragroup	10041,693	512	19,663		

When looking at the analysis results in Table 7, there is seen to be no significant difference between the groups in terms of the school settlement variable ($p > .05$ indicates no significant difference).

Findings and Interpretation of the Second Sub-Problem

The second question/sub-problem of the study includes the opinions of preschool teachers regarding the national values teaching in the preschool period. The findings in this context are explained below:

Table 8. Content Analysis Results of Preschool Teachers' Opinions on the Concepts of Value and National Value

Opinions	f
Social order-ensuring rules	6
Unity-ensuring rules	5
Behavioral patterns	5
National cultural treasure	4
Milestones passed down from generation to generation	4
Distinctive cultural characteristics	4
Strength-ensuring element in international relations	3
Society unifying force	2
Nation-specific issues	2
Indispensable element for social national existence	2
Country introduction	1
Unit of measurement	1
Total	39

On examination of the opinions of preschool teachers regarding the concept of value and national value, they were determined to express 39 opinions, 12 of which were different. The teachers were observed to mostly express opinions related to order, rules, and behaviors for the concept of value. One of the most frequently expressed opinions was that values were the rules ensuring social order; in this scope, teacher Melike expressed her opinion as follows: “*Value is a set of rules and principles that ensure order in society and keep people together.*” Additionally, it was determined that teachers considered national values as a nation-specific element, ensuring continuation, providing unity and integrity, and being passed on to generations. In this regard, teacher Emre expressed his opinion as follows: “*National values are the elements that societies shape according to their own culture, the things they value and care about*”, while teacher Zehra said: “*National values are very im-*

portant elements for the existence and survival of a common society. Our society has both adopted these values and aimed to transfer them from generation to generation”.

Table 9. Content Analysis Results of Preschool Teachers’ Opinions on the Concepts Associated with Value and National Value

Opinions	f
Rule	5
Behavior	5
Thought	5
Emotion	5
Nation	5
Religion	5
Language	5
History	4
Homeland	4
Flag	4
Faith	2
Tolerance	2
Attitude	2
Happiness	2
Health	2
Culture	2
Family	2
Value	2
Traditions	2
Respect	2
Peace	2
Love	2
April 23	1
Art	1
Author	1
Childhood	1
Total	75

On examination of Table 10, it was determined that teachers associated values and national values with 75 concepts, 26 of which were different. In this context, the concepts of rule, behavior, thought, emotion, nation, religion, and language were frequently mentioned by teachers, associating these concepts with value and

national value. In this regard, teacher Adem said, “*Our values are our language, religion, flag, homeland, and our history.*” Despite the low frequency value and as a different perspective, the concepts of April 23, childhood, art, and writing were observed to be expressed as well. In this regard, teacher Ahmet said, “*National values are our national holidays. April 23 is the first national value I learned in my life.*”

Table 10. Content Analysis Results of Preschool Teachers’ Opinions on the Benefits of National Values Teaching in the Preschool Period

Opinions	f
Important and necessary	7
Becomes permanent	5
Becomes easy to internalize	5
Makes it a personality	5
Creates awareness and consciousness	5
Develops protectionism	4
Makes it easier to adopt	4
Converts into attitude and behavior	4
Builds respect	3
Prevents xenophilia	3
Lays foundation for citizenship	3
Gives meaning to social life	3
Sensitive period	3
Lays foundations for values	2
Total	56

On examination of Table 11, the teachers were seen to express 56 opinions regarding the benefits of national values teaching in the preschool period, 14 of which were different. In this context, teachers stated that the preschool period was the most important period in forming the foundation of children’s knowledge about values, this period was a comparatively sensitive period for children, the preschool period was a basis for the future, and the behaviors and thoughts acquired in the preschool period directly affected the future personality structures of children, the preschool period was the most important step, and these values, which were tried to be given at a young age, would constitute the most important step in children’s adoption of values, development of their personalities, attitudes, behaviors, and tendencies. On the other hand, among the opinions frequently expressed by teachers were that, with children’s increasing awareness of national values, they would embrace these values better, make sense of the society they live in, adopt their own culture without being influenced by foreign culture, and pass their culture on to future generations, and become protective, respectful, and more conscious. Teac-

hers mostly considered national values teaching in the preschool period important and necessary. In this context, teacher İnci said, “*I definitely find it important and necessary to provide national values teaching in preschool. Because children will become aware of history, culture, and art at a young age and protect them.*” Another frequently expressed opinion was the permanency of teachings during this period. On this subject, teacher Derya stated: “*Unfortunately, national values are slowly disappearing in the world. If precautions are taken at an early age, the destruction of these values can be prevented and what is learned during this period will become permanent.*”

Table 11. Content Analysis Results of Preschool Teachers’ Opinions on the Limitations of National Values Teaching in the Preschool Period

Opinions	f
Abstractness of subjects	7
Developmental and age characteristics	5
Tiring nature of different activities	3
Time-consuming nature of different activities	3
High material cost	2
Incompatibility of taught values with values of the family	2
Total	22

The teachers were seen to express 22 opinions regarding the limitations of national values teaching in the preschool period, 6 of which were different. In this regard, teachers mostly stated the limitations of national values teaching in the preschool period due to the abstract nature of the subjects and the developmental and age characteristics of the students. In this regard, teacher Cem said, “*National values are abstract subjects, in that you cannot hold them in hand and say, ‘Look, children, this is such a thing.’ Therefore, these values should be taught to children by concretizing them.*” On the other hand, teacher Buket said, “*It is necessary to take into account the developmental characteristics of children, they have difficulty in understanding due to their age*” and teacher Adem said, “*There is a problem in reaching the level of children in terms of age. Raising children who have no idea about this subject from scratch is a time-consuming and difficult process.*”

Table 12. Content Analysis Results of Preschool Teachers' Opinions on the Methods and Techniques Preferred in National Values Teaching

Opinions	f
Play	12
Drama	7
Narration (story)	7
Brainstorming	5
Question and answer	5
Metaphor	5
Example cases	3
Show and emulate	3
Show	2
Role-playing	2
Discussion	1
Total	52

On examination of the methods and techniques preferred by teachers in national values teaching, it was seen that 52 opinions were expressed, 11 of which were different. Teachers stated to have benefited from plays, drama, and narration most for national values teaching. In this regard, teacher Asuman expressed her opinions with the following statements: “*I prepare various play environments and activities for children.*” and teacher Derya said: “*To give information and ensure children understand... I use drama and performance methods when dealing with the spiritual aspect of our national culture and history.*”

Table 13. Content Analysis Results of Preschool Teachers' Opinions on How National Values Should Be Taught

Opinions	f
Should be based on the real life	7
Should be reinforced with different activities	5
Holidays, important days, and weeks should be celebrated	4
Should act with love	3
Should be repeated frequently	3
Total	22

On examination of the teachers' opinions about how national values should be taught, 22 opinions were determined to be stated, 5 of which were different. Teachers mostly expressed the opinion that the teaching should be based on real life and several activities should be carried out on this subject. In this context, teacher

Sinan expressed his opinion with the statement: “*In national values teaching, I try to raise awareness and help them see the events based on examples they may encounter in real life.*” On the other hand, teacher Zehra expressed her opinion with the statement: “*An ideal national value teaching should be done by associating it with national holidays, important days, and weeks.*”

DISCUSSION, CONCLUSION, AND RECOMMENDATIONS

On examination of the attitude scores of preschool teachers in national values teaching in the context of gender, a significant difference was determined in favor of male teachers. It was therefore concluded that male teachers had more positive attitudes towards national values teaching compared to female teachers. This result of the study can be stated to be in parallel with the literature. As a matter of fact, Çetin (2013) stated in his study with prospective teachers that the attitudes of male teachers were more positive than female teachers.

When the attitude scores of the teachers’ national values teaching were examined in the context of the school type they were assigned to, a significant difference was determined in favor of teachers working in private schools. It was therefore concluded that the teachers working in private schools had more positive attitudes towards national values teaching compared to the teachers working in public schools. This result of the study differs from the results of similar studies in the literature. In the study with classroom teachers, Güney Gedik (2010) shared that teachers’ attitudes were independent of the assigned school type, and in this sense, the school type had no effect on teachers’ attitudes.

On examination of the teachers’ attitude scores towards national values teaching in the context of the settlement unit of the assigned school, it was concluded that there was no significant difference; therefore, attitudes did not change depending on the school settlement.

On examination of the attitude scores of the teachers’ national values teaching in the context of professional seniority, no significant difference was determined between the groups reflecting different professional seniorities. In this sense, it was concluded that teachers’ attitudes towards national values teaching were shaped independently of their professional seniority. This result differs from the results of similar studies in the literature. As a matter of fact, in his study examining classroom teachers’ attitudes towards values education in terms of various variables, Yaşaroğlu (2014) shared the result that classroom teachers’ attitudes towards values education differed according to the seniority variable. The reason for this situation may be related to the characteristics of the study sample.

On examination of the opinions of preschool teachers regarding the concept of value and national value, it was concluded that teachers mostly considered values as order, rules, and behavioral patterns. On the other hand, since the concepts that teachers associated with values and national values mostly consisted of expressions used for the definition of the concept of value, the idea that teachers act from memorized information has emerged. It was determined that the related concepts were used shallowly by the teachers and that the teachers could not establish associations with different concepts. The reason for the shallow use of concepts and the lack of associations may be that the teachers do not know the scope of the concept of national values, or it may be due to the fact that they do not consider some values as national values. Both situations may indicate that the participants' cognitive structures regarding values and national values are weak. As a matter of fact, Thornberg (2008) shared in his study that teachers carried out value education unconsciously.

Regarding the benefits of national values teaching in the preschool period, all of the teachers were positive about national values teaching in the preschool period and considered national values teaching in the preschool period important and necessary. This result is in parallel with the results of similar studies in the literature. In this context, the results of this study can be stated to be in line with the studies of Erkuş (2012), Karakaş (2015), and Uzun and Köse (2017). In this scope, it is emphasized in said studies that starting values teaching in the preschool period is of crucial importance. It can be stated that teachers consider the benefits of national values teaching in the preschool period important and necessary, especially because they think that it will be more permanent and effective due to the age group. In addition, based on the frequency and theme abundance of the useful assessments, it can be said that teachers mostly assess the teaching of national values in the preschool period as useful. In this context, the teachers, being aware of the age characteristics of the students, can be said to attach importance to national values teaching in the preschool period. As a matter of fact, this result indicates that the teachers are aware of the information in the literature that learning at early ages is more easily transferred to later periods (Akto and Akto, 2020).

It was determined from the study that teachers considered the limitations of national values teaching in the preschool period a general difficulty encountered in values education, especially the need to concretize every expression due to the abstractness of the subjects and the developmental characteristics of the students. This result can be stated to be in line with the literature. The studies conducted by Erkuş (2012), Karakaş (2015), and Uzun and Köse (2017) also emphasized the abstractness of the values and the difficulties in younger age groups. Considering the importance of concretizing abstract elements and teaching them to students in the success of values education (Uzun and Köse, 2017), it was concluded that teachers were also aware of this issue. On the other hand, the teachers can be stated

to make realistic inferences about the limitations of national values teaching in the preschool period.

Although teachers mostly included plays and drama in national values teaching, they also benefited from different techniques. The fact that the teachers mostly prefer play and drama may be associated with the fact that they have taken drama-specific courses in their undergraduate education (YÖK, 2018), and play is one of the drama techniques (Güven, 2012), they have extensive knowledge on this subject and are aware that these methods-techniques provide many advantages for that age group. In addition to this result, although the teachers generally prefer student-activating methods and techniques, they do not have sufficient knowledge of methods and techniques. Despite the presence of multiple different methods and techniques, this result was due to the fact that the teachers mentioned a small number of methods and techniques. The reason may be that values education is not considered as a separate field in the preschool program. However, it is known that handling values education separately in programs with activity examples and presenting the achievements in the programs directly related to values can facilitate values education (Yiğittir and Kaymakçı; 2012) and provide richer activities. The methods and techniques preferred by teachers can be stated to be parallel to the studies in the literature. In this context, the methods and techniques that teachers use in teaching values and national values are stated by Baydar (2009), Sağlam and Genç (2015) as explanation and narration as well as question-answer technique; by Schaefer (2012) and Thompson (2011) as story method; by Ogelman and Sarıkaya (2015) as activities; by Pekdoğan and Korkmaz (2017) as brainstorming, story cards, and games; by Uzun and Köse (2017) as drama activities and trips to official institutions and organizations; by Akto and Akto (2017) as educational games, story, question and answer, drama, and discussion; and by Karakaş (2015) and Sapsağlam and Ömeroğlu (2015) as drama activities. In this sense, it can be said that the methods and techniques used by teachers in national values teaching are in line with similar studies in the literature.

On examination of the teachers' opinions about how national values should be taught, it was determined that they mostly found it necessary to emphasize real life and conduct several activities. This result can be said to be in contrast with the previous result. In this sense, it was determined that despite the teachers' thought of including several activities teaching ideal national values, they included a small number of activities in their courses. This result indicates that teachers are aware of what should be in national values education, but they cannot put it into practice. This indicates the inability of the teachers to apply their thoughts in the field. On the other hand, the emphasis on realistic life exhibits the awareness of the teachers regarding teaching principles. As a matter of fact, establishing a connection with real life is one of the teaching principles and is important for achieving permanent and significant learning. The teachers' suggestion to teach national values in con-

nection with important days and weeks can be considered as an opinion related to establishing connections with real life as well. While Aladağ (2012), Çengelci (2010), and Gürdoğan Bayır et al. (2016) stated in their studies that teachers carried out values education by associating it with certain days and weeks, Thornberg (2008) emphasized that teachers addressed values education in the context of students' daily lives. This result can be said to be in parallel with the literature.

The final result of the study can be that the attitude scale of national values teaching and the results from the interviews support each other. In this context, it can be said that teachers have a positive attitude towards national values teaching and include national values teaching in their courses as they consider it advantageous in the preschool period. On the other hand, despite the positive attitudes of the teachers towards national values teaching, they establish a shallow conceptual association between the concept of value and national value. This may cause teachers to be inadequate in national values teaching. Again, it was determined that although teachers had positive attitudes towards national values teaching and considered national values teaching in the preschool period advantageous, they could not provide diversity in the method. This has created the idea that although teachers are effectively ready for national values teaching, they may not be at a cognitively sufficient level.

Recommendations

- Courses on values education can be incorporated into the preschool undergraduate program.
- Supportive value education programs can be organized for preschool teachers who are active in the field.
- Supportive programs for methods and techniques that can be used in national values teaching can be organized for preschool teachers.

Author Contribution

Design of Study: ET(50%), KK(50%)

Data Acquisition: ET(50%), KK(50%)

Data Analysis: ET(50%), KK(50%)

Writing Up: ET(50%), KK(50%)

Submission and Revision: ET(50%), KK(50%)

REFERENCES

- Akıtürk, H. K. & Bağçeli Kahraman, P. (2019). Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Değerler Eğitimine Yönelik Görüşleri. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 17(38), 267-294. DOI: 10.34234/ded.563493.
- Akto, A. & Akto, S. (2017). Okul Öncesi Değerler Eğitiminde Kullanılan Yöntem ve Teknikler (Nitel Bir Araştırma). *E-Şarkiyat İlimi Araştırmaları Dergisi*, 9(2), 1074-1095.
- Akto, A. & Akto, S. (2020). Erken Çocukluk ve Değerler Eğitimi. *Journal of International Social Research*, 13(74), 326-340.
- Aladağ, S. (2012). İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretiminde Değer Eğitimi Yaklaşımlarının Öğrencilerin Sorumluluk Değerini Bilişsel Düzeyde Kazanmalarına Etkisi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 16(161), 123.
- Aral, N. & Kadan, G. (2018). 2013 Okul Öncesi Eğitim Programının Değerler Eğitimi Bağlamında İncelenmesi. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 2(1), 113-131.
- Arıkan, A. (2011). Değerler Eğitiminin Tanımı, Önemi ve Kapsamı. A. Arıkan (Ed.). *Okul Öncesi Dönemde Değerler Eğitimi* (s. 1-26) içinde. Anadolu Üniversitesi Web Ofset Tesisi.
- Asar, H. (2019). *Okul Öncesi Değerler Eğitimi Programının 5-6 Yaş Çocuklarının Sosyal Duygusal Uyum ve Değer Düzeyleri Üzerine Etkisi* [Yüksek Lisans Tezi]. Pamukkale Üniversitesi.
- Aydın, M. Z. & Akyol Gürler, Ş. (2012). *Okulda Değerler Eğitimi*. Nobel Yayınları.
- Aydın, M. Z. (2012). *Ailede Ahlak Eğitimi*. Timaş Yayınları.
- Balat, G. U. & Dağal, A. B. (2009). *Okul Öncesi Dönemde Değerler Eğitimi Etkinlikleri*. Kök Yayıncılık.
- Balat, G. U. (2012). Okul Öncesinde Değerler Eğitimi (Birinci Bölüm). Balat, G. U. (Ed.). *Okul Öncesinde Değerler Eğitimi ve Etkinlik Örnekleri* (s. 2-36) içinde. Pegem Akademi.
- Bay, D. N. (2018). Okul Öncesi Eğitimde Bir Kültür Aktarımı: Milli Oyunlar. *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 9(2), 82-104.
- Baydar, P. (2009). İlköğretim Beşinci Sınıf Sosyal Bilgiler Programında Belirlenen Değerlerin Kazanım Düzeyleri ve Bu Süreçte Yaşanılan Sorunların Değerlendirilmesi [Yüksek Lisans Tezi]. Çukurova Üniversitesi.
- Berg, B. L. & Lune, H. (2015). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (Hasan Aydın Çev. Ed.). Eğitim Yayınevi.
- Bilmez, B. & Tarkoçin, S. (2017). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Değerler Eğitimine Yönelik Algılarının İncelenmesi (Bingöl İli Örneği). *Bingöl Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 113-128.
- Bolay, S. H. (2007). Değerlerimiz ve Günlük Hayat. *Değerler Eğitimi Merkezi Dergisi*, 1(1), 12-19.
- Büyükköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2018). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (24. Baskı). Pegem Akademi.
- Büyükköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2021). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (30. Baskı). Pegem Akademi.
- Creswell, J. W. & Plano Clark, V. L. (2007). *Designing and Conducting Mixed Methods Research*. London: Sage Publication.
- Çam, İ. D., Yılar, M. B. & Ünal, O. (2020). Son Dönem Osmanlı ve Güncel Ders Kitaplarında Tasarruf Değeri. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39(3) 100. Yıl Eğitim Sempozyumu Özel Sayı, 350-374.
- Çengelci, T. (2010). İlköğretim Beşinci Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Değer Eğitiminin Gerçekleştirilmesine İlişkin Bir Durum Çalışması [Doktora Tezi]. Anadolu Üniversitesi.
- Çetin, Ş. (2013). Öğretmen Adaylarının Millî Değerlerin Öğretimine Yönelik Tutumlarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume*, 8(8), 1733-1743.
- Çetin, Ş. (2015). Millî Değerlerin Öğretimine Yönelik Tutum Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlilik Çalışması. *Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume*, 10(11), 447-460.
- Doğan Temur, Ö. & Yuvacı, Z. (2014). Okul Öncesi Değerler Eğitimi Uygulayan Okullardan Seçilen Değerlerin ve Etkinliklerin İncelenmesi. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(1), 122-149.
- Erkuş, S. (2012). *Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Öncesi Eğitim Programındaki Değerler Eğitimine İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Dicle Üniversitesi.
- Evin, İ. & Kafadar, O. (2004). İlköğretim Sosyal Bilgiler Programının ve Ders Kitaplarının Ulusal ve Evrensel Değerler Yönünden İçerik Çözümlemesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(3), 293-304.
- Gündüz, M., Aktepe, V., Uzunoğlu, H. & Gündüz, D. D. (2017). Okul Öncesi Dönemdeki Çocuklara Eğitsel Oyunlar Yoluyla Kazandırılan Değerler. *MSKU Eğitim Fakültesi Dergisi*, ISSN 2148-6999, 4(1), 62-70.
- Güney Gedik, E. (2010). *Sınıf Öğretmenlerinin Değer Yönelimlerinin ve Öğrencilerine Aktarmak İstedikleri Değerlerin İncelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Zonguldak Karaelmas Üniversitesi.
- Gürdoğan Bayır, Ö., Çengelci Köse, T. & Deveci, H. (2016). Sınıf Öğretmeni Adaylarına Göre İlkokullarda Değer Eğitimi. *Ahi Evran Üniversitesi Kirsehir Eğitim Fakültesi Dergisi* (KEFAD), 17(3), 317-339.

- Güven, A. (2012). İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Türkçe Derslerinde Drama Yönteminin Kullanımı Üzerine Nitel Bir Çalışma. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 1(2), 52-62.
- Kandemir, K. & Torun, E. (2020). İstiklal Marşı'nın Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda Yer Alan Değerler Açısından İncelenmesi. *Uluslararası Sosyal Bilgilerde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 4(2), 267-284.
- Karaçanta, H. (2013). Üniversite Öğrencilerinin Milli Değerlere Yönelik Metaforları. *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, (32), 107-114.
- Karakaş, H. (2015, Nisan). *Değerler Eğitimi Etkinliklerinin Okul Öncesi Öğretmenlerine Göre Değerlendirilmesi (Nitel Bir Çalışma)*. Düünden Bugüne Türkiye'de Beceri, Ahlak ve Değerler Eğitimi Uluslararası Sempozyumu, Bartın.
- Kayhan, E., Aslan Bağcı, Ö. & Erişen, Y. (2019). Sıbyan Mektepleri ile Okul Öncesi Öğretim Programlarında Değerler Eğitimi. İlköğretim Online, 18(3), 990-1013.
- Kozikoğlu, İ. (2018). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Değerler Eğitimine İlişkin Tutum ve Görüşlerinin İncelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 7(4), 2698-2720.
- Kuzu Jafari, K. & Demirel, M. (2019). Okul Öncesi Öğretmenlerin Değerler Eğitimi Hakkındaki Görüşleri. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 4(1), 13-35.
- Kuzu, K. & Demirel, M. (2018). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Değerler Eğitimi ile İlgili Sınıf İçi Uygulamalarının Karşılaştırılmasına Yönelik Bir Durum Çalışması. *Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(2), 811-835.
- Kuzu, K. (2015). *Okul Öncesi Öğretmenlerinin Değerler Eğitimi Hakkındaki Görüşleri ve Bu Görüşlerin Sınıf İçi Uygulamalara Yansımaları* [Yüksek Lisans Tezi]. Uludağ Üniversitesi.
- MEB (2013). *Okul Öncesi Eğitim Programı, Temel Eğitim Genel Müdürlüğü*. MEB.
- MEB (2018). *Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 4,5,6 ve 7 Sınıflar)*. MEB.
- MEB (2020). *Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2019/20*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Miles, B. M. & Huberman, A. M. (2015). *Nitel Veri Analizi* (S. Akbaba Altun & A. Ersoy Çev. Ed.). Pegem Akademi.
- Mindivanlı, E. & Aktaş, E. (2011). Sosyal Bilgiler 6. Sınıf Müfredatında Yer Alan Milli ve Evrensel Değerler. *Bayburt Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1-II), 79-85.
- Ogelman, H. G. & Sarıkaya, H. E. (2015). Okul Öncesi Eğitimi Öğretmenlerinin Değerler Eğitimi Konusundaki Görüşleri (Denizli İli Örneği). *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29, 81-100.
- Ömeroğlu, E. & Sapsağlam, Ö. (2016). *Okul Öncesi Dönemde Karakter ve Değerler Eğitimi: Teoriden Uygulamaya*. Pegem Akademi.
- Özgülven, İ. E. (1999). *Psikolojik Testler*. PDREM Yayınları.
- Patton. M. Q. (2014). *Nitel Araştırma ve Değerlendirme Yöntemleri* (M. Bütün & S. Beşir Demir Çev. Ed.). Pegem Akademi.
- Pekdoğan, S. & Korkmaz, H. İ. (2017). Okul Öncesi Eğitime Devam Eden 5-6 Yaş Çocuklarına Verilen Değerler Eğitimine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(37), 59-72.
- Sağlam, E. & Genç, S. Z. (2015). İlkokul 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Programında Belirlenen Değerlerin Kazanım Düzeyleri. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 4(4), 1708-1728.
- Sapsağlam, Ö. & Ömeroğlu, E. (2015). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Eğitim Programlarında Değerler Eğitimine Yer Verme Düzeylerinin Belirlenmesi. *International Journal of Eurasia Social Sciences*, 6(21), 244-264.
- Savaşkan, V. & Arslan, M. A. (2015). Kimlik Oluşturmada Milli ve Manevi Değerlerin Türk Edebiyatı Program ve Ders Kitaplarındaki Yeri. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 363-374.
- Schaefer, M. P. (2012). *Determining Methods for Teaching Character Education in Elementary Schools* [Unpublished PhD Thesis]. Northcentral University, Arizona.
- Şen, M. (2011). Okul Öncesi Dönem Değerler Eğitiminde Öğretmenin ve Okulun Rolü. A. Arıkan (Ed.). *Okul Öncesi Dönemde Değerler Eğitimi* (s. 123-147) içinde. Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Şentürk, Ş. & Keskin, A. (2019). Rafadan Tayfa Çizgi Filminin Milli ve Evrensel Değerler Açısından Değerlendirilmesi. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20, 1-15.
- Thompson, M. (2011). Developing Moral Values in Children: Observations From A Preschool. *Ife Psychologia*, 19(2), 394-411.
- Thornberg, R. (2008). The lack of professional knowledge in values education. *Teaching and Teacher Education*, 24(7), 1791-1798.
- Ulusoy, K. & Dilmaç, B. (2009). Ağır Düzeyde Zihinsel Öğrenme Yetersizliği (Öğretilebilir Düzeyde) Olan Çocukların Tarih Konularından Milli Değerleri Öğrenme Süreci ile İlgili Bir Çalışma. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(2), 120-135.
- Uzun, M. & Köse, A. (2017). Okul Öncesi Eğitimde Değerler Eğitiminin Uygulanmasına Yönelik Öğretmen Görüşleri. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(23), 305-338.

- Ünal, A. (2013). Sosyal Değerlerin Çocuğa Aktarılmasında Aile ve Okul Öncesi Eğitimin Yeri "Kırgızistan Örneği". *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(3), 87-108.
- Weist, L. R. (1998). Using Immersion To Shake Up Pre-Service Teachers' Views About Cultural Differences. *Journal of Teacher Education*, 49(5), 358-365.
- Yaşaroğlu, C. (2014). Sınıf Öğretmenlerinin Değerler Eğitimi Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 27, 503-515.
- Yazar, T. & Erkuş, S. (2013). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Öncesi Eğitim Programındaki Değerler Eğitimi İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20, 196-211.
- Yılar, M. B. & Karadağ, Y. (2021). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının 2018 Öğretim Programındaki Değerlere İlişkin Hiyerarşileri, Gereksinimleri ve Önerileri. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 43, 476-505.
- Yılar, M.B., Karadağ, Y., Ünal, H. & Örtten, H. (2022). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Duyarlılık Değerine İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10(19), 433-453.
- Yılar, M. B. & Tomal, N. (2021). Sosyal Bilgiler Dersi ve Yenilenen Ders Öğretim Programı. A. Uzunöz ve V. Aktepe (Ed.). *Özel Öğretim Yöntemleri-Cilt 2* (3. Baskı) İçinde (s. 1-42). Pegem Akademi Yayıncılık
- Yıldırım, A. & Şimşek H. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (11. Baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, A. (2018). *6 Yaş Okul Öncesi Çocuklarına Yönelik Cesaret Temelli Değerler Eğitimi Uygulamalarının Etkililiği* [Yüksek Lisans Tezi]. Sabahattin Zaim Üniversitesi.
- Yılmaz, M. & Duman, T. (2018). TRT Çocuk Dergisi'nde Millî Bir Değer Olarak "Vatan-Vatanseverlik" Değeri. İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 7(2), 639-657.
- Yiğittir, S. & Kaymakçı, S. (2012). Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Uygulama Kılavuzu'nda Yer Alan Etkinliklerin Değer Eğitimi Yaklaşımları Açısından İncelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 13(2), 49-73.
- Yükseköğretim Kurulu (YÖK). (1998). Ankara. Eğitim Fakültesi Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları. <https://www.yok.gov.tr/Documents/Yayinlar/Yayinlarimiz/egitimfakultesi-ogretmen-yetistirme-lisans-programlari-mart-1998.pdf>
- Yükseköğretim Kurulu (YÖK). (2007). Eğitim Fakültesi Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları. <https://www.yok.gov.tr/Documents/Yayinlar/Yayinlarimiz/egitim-fakultesi-ogretmenyetistirme-lisans-programlari-haziran-2007.pdf>
- Yükseköğretim Kurulu (YÖK). (2018). Okul Öncesi Öğretmenliği Lisans Programı. https://www.yok.gov.tr/Documents/Kurumsal/egitim_ogretim_dairesi/Yeni-Ogretmen-Yetistirme-Lisans-Programlari/Okul_Once-si_Ogretmenligi_Lisans_Programi.pdf.